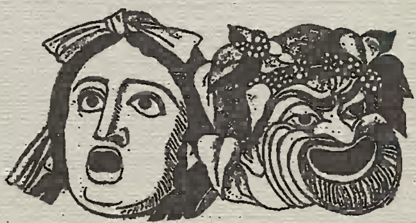
PLAVTI

AMPHITRYO

COMOEDIA

AMPHITRYO

T. MACCII PLAVTI

AMPHITRYO

COMOEDIA

AD VSVM DISCIPVLORVM EDIDIT

HANS H. ØRBERG

ALIQVOT VERSIBVS OMISSIS

DOMVS LATINA

ANNO MMIII

PLAVTI AMPHITRYO COMOEDIA
© Hans H. Ørberg 1993
Omnia proprietatis iura reservantur
Ex officina typographica *Special-Trykkeriet Viborg*
anno 1993, 1998, 2000, 2003
ISBN 87-997016-7-7

LINGVA LATINA
PER SE ILLVSTRATA

PARS I: FAMILIA ROMANA
PARS II: ROMA AETERNA
INDICES
COLLOQVIA PERSONARVM
EXERCITIA LATINA I & II
GRAMMATICA LATINA
PLAVTVS: AMPHITRYO
CAESAR: DE BELLO GALLICO
PETRONIVS: CENA TRIMALCHIONIS

Domus Latina, *Skovvangen 7*
DK-8500 Grenaa, Dania
orberg@lingua-latina.dk

RES QVAE HOC LIBRO CONTINENTVR

NOTAE 6
PRAEFATIO 7
ARGVMENTVM 13
PERSONAE 14
PROLOGVS 15
ACTVS PRIMVS 18
ACTVS SECVNDVS 34
ACTVS TERTIVS 53
ACTVS QVARTVS 60
ACTVS QVINTVS 64
DE GRAMMATICA 70
DE VERSIBVS 72
INDEX VOCABVLORVM 79
INDEX NOMINVM 84

NOTAE

In margine pāginārum explānantur vocābula quae nōn reperiuntur in librō quī īnscrībitur LINGVA LATINA PER SE ILLVSTRATA, PARS I: FAMILIA ROMANA

In explānandīs vocābulīs hīs notīs ūtimur:

=	idem atque	*ger*	gerundium/gerundīvum
:	id est	*i.e.*	id est
↔	contrārium	*imp*	imperātīvus
/	sīve	*ind*	indicātīvus
<	factum/ortum ex	*īnf*	īnfīnītīvus
>	fit, mūtātur in	*interi*	interiectiō
’	excidit littera	*loc*	locātīvus
1, 2, 3	persōna I, II, III	*m/masc*	masculīnum
abl	ablātīvus	*n/neutr*	neutrum
acc	accūsātīvus	*nōm*	nōminātīvus
adi	adiectīvum	*p.*	pāgina
adv	adverbium	*part*	participium
comp	comparātīvus	*pass*	passīvum
coni	coniūnctīvus	*perf*	perfectum
dēp	dēpōnēns	*pl/plūr*	plūrālis
dat	datīvus	*praes*	praesēns
f/fēm	fēminīnum	*prp*	praepositiō
fut	futūrum	*sg/sing*	singulāris
gen	genetīvus	*v.*	vidē

Syllabae versuum cōmoediae hīs notīs significantur:

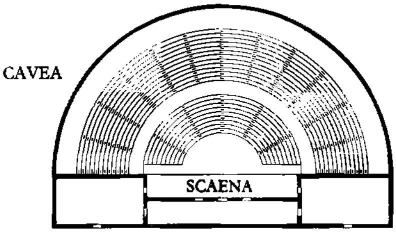
| haec nota pōnitur inter syllabās quae nōn contrahuntur (v. p. 72)

⌒ synīzēsis: haec nota pōnitur super vōcālēs quae in ūnam syllabam contrahuntur (v. p. 73)

˘ syllaba correpta: haec nota pōnitur super vōcālem/syllabam quae corripitur (v. p. 73-74)

-s littera *-s* quae in syllabīs *-us* et *-is* excidit scrībitur *-s* prō -s: -u*s* et -i*s* legitur *-u’* et *-i’* (v. p. 73)

Numerī quī inveniuntur in capitulīs DE GRAMMATICA et DE VERSIBVS et in INDICIBVS (p. 70–84) dēmōnstrant versūs cōmoediae; ubi ante numerōs pōnuntur litterae *Prf* aut *Arg*, versūs *Praefātiōnis* aut *Argūmentī* dēmōnstrantur.

PRAEFATIO

Dē theātrō Rōmānō

Theātrum Rōmānum cōnstat ex caveā et scaenā. Cavea, quae fōrmam habet lūnae dīmidiae, est locus unde populus in gradibus sedēns fābulās spectat. In scaenā longā histriōnēs, persōnās aliēnās gerentēs, fābulās agunt.

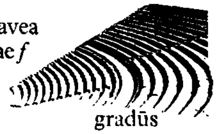
Fābulae scaenicae dispertiuntur in cōmoediās et tragoediās. Cōmoedia est fābula dē rēbus levibus et iocōsīs atque dē vītā prīvātā, tragoedia appellātur fābula in quā aguntur rēs gravēs sēriaeque, velut acerba fūnera aliaeque hominum miseriae.

Fābulās spectāre Rōmānīs libet, nec vērō quōlibet diē iīs licet spectātum īre, sed tantum fēstīs diēbus, quī Rōmae satis crēbrī sunt. Diēs fēstī sunt quibus diī in templīs pūblicē adōrantur atque hominēs ōtiō fruuntur; tum lūdī scaenicī populō ōtiōsō apparantur ac theātrum citō spectātōribus complētur.

Cōmoedia antīqua incipit ā prologō, quō ūnus ex histriōnibus argūmentum fābulae nārrat, postquam spectātōrēs hortātus est ut animum advertant nēve tumultum faciant in caveā. Dum fābula agitur, plērumque bīnae

Theātrum Rōmānum

cavea -ae *f*

praefātiō -ōnis *f* < *prae-fārī*

persōnae

histriō -ōnis *m*

dispertīre = dīvidere
tragoedia -ae *f* ↔ cōmoedia

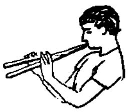
fūnus -eris *n* = corpus mortuum, mors
miseria -ae *f* < miser

quī- quae- quod-libet: *abl* quō-libet diē = omnī diē quō libet
fēstus -a -um
crēber -bra -brum = frequēns; *adv* crēbrō

ap-parāre = parāre

citus -a -um = celer; *adv* citō = celeriter
prologus -ī *m*

argūmentum -ī *n*: a. fābulae = rēs quae in fābulā aguntur
ad-vertere: animum a. = attentē audīre

tībiae -ārum *f pl*

sonāre = sonum dare

ē-venīre -vēnisse -ventūrum = accidere
stabilis -e (< stāre) = quī nōn movētur/mūtātur
quī- quae- quod-vīs = quīlibet

per-agere = ad fīnem agere, fīnīre
utī = ut

aut ternae persōnae in scaenā inter sē colloquuntur, interdum ūna persōna sēcum loquitur. Sī scaena paulisper vacua relinquitur, interim tībiae dulciter sonant. Rēs quae in fābulā aguntur omnēs eōdem diē atque eōdem locō ēveniunt, et quidem plērumque in aliquō oppidō Graecō. Scaena enim stabilis, nūllā rē mūtātā, quemvīs locum vel quodvīs oppidum significāre potest. Postquam perācta est fābula, spectātōrēs semper monentur utī clārē plaudant.

Scīpiō -ōnis *m*
Hannibal -alis *m*
Carthāginiēnsēs -ium *m pl* < Carthāgō -inis *f*, urbs Āfricae
superāre = vincere
Umbria -ae *f*, regiō Italiae

migrāre = in alium locum īre habitātum

(rē) frētus -a -um = (reī/rē) fīdēns
mercātūra -ae *f* = mercātōris negōtium
oc-cipere -iō -cēpisse -ceptum = incipere

ad-eō *adv* = tam valdē
com-placēre -uisse/-itum esse = placēre
dē-cēdere (dē vītā): morī

octōgēsimus -a -um = LXXX (80.)
vertere vertisse versum : mūtāre

Dē Plautō poētā

Titus Maccius Plautus eōdem ferē tempore vīxit quō Scīpiō, dux Rōmānōrum ēgregius, quī Hannibalem, ducem Carthāginiēnsium, bellō superāvit. Nātus Sarsinae in oppidō Umbriae Plautus Rōmam migrāvit ibique histriō factus est. Cum vērō fortūnā frētus mercātūram facere occēpisset, brevī tempore pecūniam omnem quam histriō fēcerat mercātor perdidit. Deinde cōmoediās scrībere coepit, quae populō adeō complacuērunt ut posteā nec fāma nec fortūna poētae industriō deesset. Senex dē vītā dēcessit annō centēsimō octōgēsimō quārtō ante Chrīstum nātum.

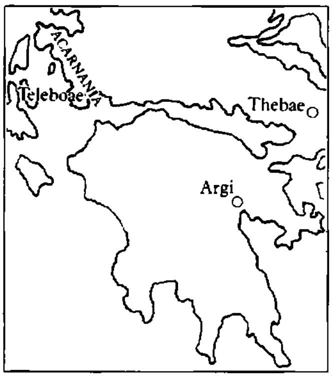
Cōmoediae Plautī ē linguā Graecā in Latīnam versae sunt, nec vērō Plautus ipsa verba poētārum Graecōrum

secūtus est, sed multa mūtāsse ac nōn pauca sua addidisse vidētur, cum sermōnem et mōrēs Rōmānōrum dīligenter imitārētur.

Incertum est quot cōmoediās Plautus scrīpserit, nam virī doctī aliī eum quīnque et vīgintī cōmoediās ēdidisse opīnantur, aliī centum et trīgintā. Sed ūna et vīgintī tantum cōmoediae Plautī ad nostram aetātem servātae sunt, in quārum numerō prīmum locum tenet illa cui titulus est *Amphitryō*.

Dē Amphitryōne cōmoediā

In *Amphitryōne* cōmoediā ipse Iuppiter, suprēmus rēx dīvōrum, cum Mercuriō, fīliō et nūntiō suō, in scaenam indūcitur, itemque Amphitryōn, dux bellī nōbilis, cum Alcmēnā, uxōre suā piā et pudīcā; nec tamen tragoedia appellanda est haec fābula, nam diī in fōrmam hūmānam sē mūtārunt atque rēs rīdiculās et iocōs agunt dīcuntque. Argūmentum huius cōmoediae dūcitur ā fābulā Graecā quae nārrātur dē Amphitryōne et Alcmēnā hōc modō:

Amphitryōn (Alcaeī fīlius) postquam cum Alcmēnā (fīliā Ēlectryōnis) Argīs ex patriā suā Thēbās migrāvit, ā Creonte, rēge Thēbānō, exercituī praefectus est, ut bellum gereret cum Tēleboīs, gente Acarnāniae, quī

-āsse = -ā*vi*sse

ē-dere -didisse -ditum < ē + dare
opīnārī = putāre

Amphitryō -ōnis *m* = Amphitryōn

suprēmus -a -um = summus
dīvus -ī *m* = deus

in-dūcere
pius -a -um = quī deōs amat et verētur
pudīcus -a -um: (uxor) p.a = quae marītum sōlum amat
-ārunt = -ā*vē*runt
iocus -ī *n* = dictum iocōsum

Alcaeus -ī *m*

Ēlectryōn -ōnis *m*, rēx Argīvōrum
Argī -ōrum *m pl*; *adi* Argīvus -a -um, *pl* cīvēs
Thēbae -ārum *f pl*; *adi* Thēbānus -a -um
Creōn -ontis/Creō -ōnis *m*
prae-ficere -iō -fēcisse -fectum = praepōnere
Tēleboae -ārum *m pl*
Acarnānia -ae *f*, regiō Graeciae ad occidentem sita

frātrēs Alcmēnae interfēcerant et praedam rapuerant ē rēgnō Ēlectryōnis. Amphitryōn ad bellum profectus Tēleboās proeliō vīcit fugāvitque, oppidō eōrum potītus est ac Pterelāum, rēgem eōrum, manū suā interfēcit. Intereā, dum Amphitryōn procul ā patriā bellum prosperum gerit, Iuppiter, amōre captus, fōrmam eius suscēpit, ut Alcmēnam clam vīseret.

Dē Alcmēnā et amātōre eius dīvīnō Hygīnus quīdam, vir doctus quī saeculō secundō post Chrīstum nātum librum *Fābulārum* ad ūsum discipulōrum ēdidit, haec refert (in *Fābulīs* XXIX et XXX):

XXIX. ALCIMENA

Amphitryōn cum abesset ad expugnandam Oechaliam, Alcimēna, aestimāns Iovem coniugem suum esse, eum in thalamīs recēpit. Quī cum in thalamōs vēnisset et eī referret quae in Oechaliā gessisset, ea crēdēns coniugem esse cum eō concubuit. Quī tam libēns cum eā concubuit ut duās noctēs congemināret, ita ut Alcimēna tam longam noctem admīrārētur.

Posteā cum nūntiārētur eī 'coniugem victōrem adesse', minimē cūrāvit, quod iam putābat sē coniugem suum vīdisse. Quī cum in rēgiam intrāsset et eam vidēret neglegentius sēcūram, mīrārī coepit et querī 'quod sē advenientem nōn excēpisset'. Cui Alcimēna respondit: "Iam prīdem vēnistī et mēcum concubuistī et mihi nārrāstī quae in Oechaliā gessissēs." Quae cum signa omnia dīceret, sēnsit Amphitryōn

praeda -ae *f* = rēs quae in bellō rapiuntur
rēgnum -ī *n* = imperium rēgis
fugāre=in fugam vertere
potīrī +*abl/gen*: rē p. = rem suam facere
Pterelāus -ī *m*
prosperus -a -um = fēlīx

sus-cipere = in sē accipere/sūmere
clam *adv* ↔ apertē
amātor -ōris *m* = quī amat, amāns
dīvīnus -a -um < dīvus

ūsus -ūs *m* < ūtī ūsum

referre = nārrāre
XXIX = ūndētrīcēsimus

Alcimēna = Alcmēna

Oechalia, locus ignōtus (: Acarnānia?)
aestimāns : existimāns
thalamus -ī *m* = cubiculum coniugum; *pl* : *sg*
con-cumbere -cubuisse = in eōdem lectō cubantem sē pōnere
libēns (*part* < libēre) : libenter
con-gemināre (< geminus) = ex ūnō duōs/ex duōbus ūnum facere

rēgia -ae *f*=domus rēgis
-āsset = -ā*vi*sset
sē-cūrus -a -um = nihil cūrāns, sine cūrā
ex-cipere = (bene) recipere
-āstī = ā*vi*stī
signum = id quod rem significat
sentīre sēnsisse sēnsum

nūmen aliquod fuisse prō sē, ex quā diē cum eā nōn concubuit. Quae ex Iove compressa peperit Herculem.

nūmen -inis *n* = deī voluntās, deus
com-primere -pressisse -pressum: eam c. = cum eā concumbere
quae (: Alcmēna) *ā* Iove compressa

XXX. [*HERCVLES*]

Īnfāns cum esset, dracōnēs duōs duābus manibus necāvit, quōs Iūnō mīserat...

dracō -ōnis *m* = *anguis* -is *m*

Herculēs īnfāns duōs anguēs necat

In Plautī cōmoediā, cui scaena est Thēbīs ante aedēs Amphitryōnis, quaedam novae persōnae inductae sunt, in prīmīs Sōsia, servus Amphitryōnis, et Mercurius deus, quī fōrmam Sōsiae gerēns simulat sē servum esse. Ita nōn sōlum Iuppiter et Amphitryōn inter sē similēs sunt, sed etiam Mercurius et Sōsia, quāpropter familia Amphitryōnis admodum perturbātur. Mercurius enim, cum Sōsiae servī tam similis sit utī nēmō eōs internōscere possit, et servum et dominum omnibus modīs ēlūdit, atque Iuppiter, cōnsimilis Amphitryōnis, uxōrem eius īnscientem facile dēcipit.

aedēs -ium *f pl* = domus
in prīmīs = praecipuē
simulāre = similem facere; s.at sē esse = agit velut sī esset
similis -e = quī īdem esse vidētur
ad-modum = valdē
servī similis = servī fōrmam gerēns
inter-nōscere
ē-lūdere = dērīdēre
cōn-similis -e = similis
īn-sciēns = nesciēns
dē-cipere = fallere

In parte cōmoediae posteriōre adulter dīvīnus cum ipsō marītō coiisse et eum magnō cum tumultū dērīsisse

adulter -erī *m* = amātor uxōris aliēnae
co-īre -iisse = convenīre

in-crepāre -uisse -itum = clāmandō reprehendere
iūrgium -ī *n* = certāmen verbīs factum (dē iūre)

grammaticus -ī *m* = vir doctus quī grammaticae et litterīs studet
grātiā (+*gen*) = causā

praesertim = praecipuē, māximē
aetās : vīta

iterāre = iterum dīcere

atque increpuisse vidētur, sed in librīs antīquīs dēsunt versūs ferē trecentī quibus continēbātur illud iūrgium ācerrimum inter marītum atque adulterum; proptereā ex eā scaenā iocōsā nihil hodiē legī potest praeter paucōs versūs quī in librīs grammaticōrum Latīnōrum exemplī grātiā afferuntur.

Haud necesse est plūs dīcere dē persōnīs et dē argūmentō huius cōmoediae, praesertim cum Mercurius in Prologō argūmentum nārret; praetereā post Plautī aetātem aliquī grammaticus addidit *Argūmentum* decem versuum, in quō eaedem ferē rēs iterantur.

T. MACCII PLAVTI
AMPHITRYO

ARGVMENTVM

In faciem versus Amphitryōnis Iuppiter,
dum bellum gereret cum Tēloboīs hostibus,
Alcmēnam uxōrem cēpit ūsūrāriam.
Mercurius fōrmam Sōsiae servī gerit
absentis. Hīs Alcmēna dēcipitur dolīs.
Postquam rediēre vērī Amphitryō et Sōsia,
uterque dēlūduntur in mīrum modum.
Hinc iūrgium, tumultus uxōrī et virō,
dōnec cum tonitrū vōce missā ex aethere
adulterum sē Iuppiter cōnfessus est.

faciēs = fōrma
versus : mūtātus
dum *ille* bellum ger*it*
Tēloboae = Tēleboae
ūsūrārius -a -um: rēs ū.a = rēs aliēna quā ūtitur aliquis; rem capere ū.am = rē aliēnā ūtī
dolus -ī *m* = cōnsilium fallendī
-ēre (3 pl perf) = -ērunt

dē-lūdere = ēlūdere
uterque dēlūd*itur*

dōnec = ad tempus quō
aethēr -eris *m* = āēr summus, caelum
'sē adulterum *esse*'

PERSONAE

Iuppiter ♡ Māia
Mercurius

Mercurius, deus, Iovis fīlius

Sōsia, servus Amphitryōnis

Iuppiter, deus summus

Alcumēna = Alcmēna
Ēlectrius -ī *m* = Ēlectryōn; *gen* -ī = -iī

Alcumēna, Ēlectrī fīlia, uxor Amphitryōnis

Amphitryō, Alcaeī fīlius, dux Thēbānōrum

Blepharō -ōnis *m*

Blepharō, gubernātor

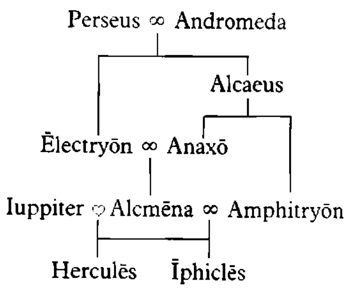
Bromia, ancilla Amphitryōnis

SCAENA

Thēbīs, ante aedēs Amphitryōnis

Perseus -ī *m*, Iovis fīlius, quī Andromedam ā mōnstrō servāvit

Īphiclēs -is *m*

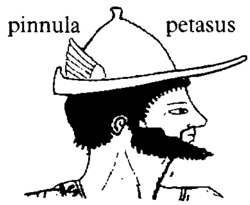

PROLOGVS

[*Nox est. Mercurius ex aedibus Amphitryōnis exit. Vestītum servīlem gerēns atque in fōrmam Sōsiae servī commūtātus nūllō modō deī similis est—nisi quod pinnulae, quās in petasō gerit, significant eum esse Mercurium. In scaenam prōcēdit et spectātōrēs alloquitur.*]

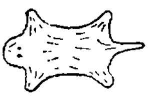
MERCVRIVS

19 Iovis iussū veniō. Nōmen Mercuriō est mihi.—
51 Nunc argūmentum hu͡ius ēloquar tragoediae.
Quid contrāxistis frontem? quia *tragoediam*
dīxī futūram hanc? Deus sum, commūtāverō:
eāndem hanc, sī vultis, faciam iam ex tragoediā
55 cōmoedia ut sit—omnibus īsdem versibus!—
88 Ipse hanc āctūru'st Iuppiter cōmoediam
95 et ego ūnā cum illō. Nunc vōs animum advertite,
dum hu͡ius argūmentum | ēloquar cōmoediae:
Haec urbs est Thēbae. In illīsce habitat aedibus
Amphitryō, nātus Argīs Alcaeō patre,
quīcum Alcumēna est nupta, Ēlectrī fīlia.
100 Is nunc Amphitryō praefectu'st legiōnibus,
nam cum Tēloboīs bellum est Thēbānō poplō.
Is prius quam hinc abiit ipsemet in exercitum,
gravidam Alcumēnam fēcit uxōrem suam.
Nam ego vōs nōvisse crēdō, ut sit pater meus,

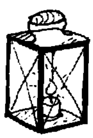

vestītus -ūs *m* = vestis
servīlis -e < servus
com-mūtāre = mūtāre
pinnula -ae *f* = parva *pinna* (= penna)
al-loquī < ad-loquī
iussus -ūs *m* < iubēre; Iovis iussū = ut iussit Iuppiter, Iove iubente
ē-loquī
quia dīxī 'hanc (fābulam) tragoediam futūram *esse*'
commūtāverō : -mūtābō
faciam ut e*a*dem h*aec*... cōmoedia sit
omnibus *īī*sdem : nūllīs mūtātīs
ipse Iuppiter hanc cōmoediam āctūru*s est*
-u'st = -us est
huius cōmoediae
illīs-ce = illīs
quī-cum = quō-cum
nupta *part perf* < nūbere; quīcum nupta est = cui nupta (: uxor) est
poplus -ī *m* = populus
ipse-met = ipse
ut = quōmodo (: quālis)

quam līber hārum rērum multārum siet,
quantusque amātor sit quod complacitum est semel:
Is amāre occēpit Alcumēnam clam virum
ūsūramque eius corporis cēpit sibi,
et gravidam fēcit is eam compressū suō.
Nunc dē Alcumēnā ut rem teneātis rēctius:
utrimque est gravida, et ex virō et ex summō Iove!
Et meus pater nunc intus hīc cum illā cubat,
et haec ob eam rem nox est facta longior,
dum cum illā quācum vult voluptātem capit.
Sed ita adsimulāvit sē quasi Amphitryō siet.
[*Vestem suam servīlem ostendēns.*]
Nunc nē hunc ōrnātum vōs meum admīrēminī,
quod ego hūc prōcessī sīc cum servīlī schemā:
veterem atque antīquam rem novam ad vōs prōferam,
propterea ōrnātus in novum incessī modum.
Nam meus pater intus nunc est eccum Iuppiter;
in Amphitryōnis vertit sēsē imāginem,
omnēsque eum esse cēnsent servī quī vident
—ita versipellem sē facit quandō libet!
Ego servī sūmpsī Sōsiae mihi imāginem,
quī cum Amphitryōne | abiit hinc in ĕxercitum,
ut praeservīre amantī meŏ possem patrī,
atque ut nē, quī essem, familiārēs quaererent,
versārī crēbrō hīc cum vidērent mē domī;
nunc, cum esse crēdent servum et cōnservum suum,
haud quisquam quaeret, quī siem aut quid vēnerim.

: in hīs rēbus (: amōribus) multīs
siet sient = sit sint
eius quod *eī* complacitum est (= complacuit)
clam *prp+acc:* c. virum = virō īnsciente
ūsūra -ae *f* = ūsus; ū.am capere reī = rē ūtī
compressus -ūs *m* < comprimere
teneātis : sciātis
utrim-que = ab utrāque parte, ex utrōque
quā-cum = cum quā
voluptās -ātis *f* ↔ dolor
ad-simulāre = simulāre
quasi (+*coni*) = velut sī (esset)
ōrnātus -ūs *m* = ōrnāmentum, vestītus
schema -ae *f* (/schēma -atis *n*) = fōrma
in-cēdere -cessisse = prōcēdere
eccum = ecce (vidē) eum
imāgō : fōrma
versi-pellis -e = quī *pellem* vertit (: fōrmam mūtat)
quandō (: cum) *eī* libet
pellis -is *f*

prae-servīre = servīre
familiāris -is *m* = servus
quī = quis: nē familiārēs quaererent 'qu*is* essem?'
cum vidērent mē crēbrō (*adv*) hīc versārī
cum crēdent *mē* esse...
cōn-servus -ī *m* = servus eiusdem familiae
siem = sim: 'qu*is* *sim*?'

Pater nunc intus suō animō mōrem gerit:
cubat complexus cuius cupiēns māximē est.
Quae illī ad legiōnem facta sunt memorat pater
meus Alcumēnae;| illa illum cēnset virum
suum esse, quae cum moechō est! Ibi nunc meus pater
memorat legiōnēs hostium ut fugāverit,
quō pactō sit dōnīs dōnātus plūrimīs.
(Ea dōna quae illīc Amphitryōnī sunt data
abstulimus—facile meus pater quod vult facit!)
Nunc hodiē Amphitryō veniet hūc ab ĕxercitū
et servus, cuius ego ferō hanc imāginem.
Nunc internōsse ut nōs possītis facilius,
ego hās habēbō ūsque hīc in petasō pinnulās,
tum meŏ patrī autem torulus inerit aureus
sub petasō | —id signum Amphitryōnī nōn erit;
ea signa nēmō | hōrum familiārium
vidēre poterit, vērum vōs vidēbitis.
[*Sōsiam ā dextrā advenientem cōnspicit.*]
Sed Amphitryōnis illī est servus Sōsia,
ā portū illic nunc hūc cum lanternā advenit.
Abigam iam ego illunc advenientem ab aedibus!
[*Mercurius in ōstium concēdit ita ut ā Sōsiā nōn videātur.*]

mōrem gerere +*dat* = grātum facere (suō animō : sibi)
complectī -exum; complexus *eam* cuius māx. cupiēns (= cupidus) est
illī *adv* (*loc*) = illīc

moechus -ī *m* = adulter

ut = quōmodo
pactum -ī *n* = modus; quō pactō = quō modō
dōnāre (+*abl*): aliquem rē dōnāre = alicui rem d.

nōsse = nōvisse
inter-nōvisse (nōs : deōs ab hominibus)
ūsque = ūsque ab initiō ad fīnem, semper

torulus -ī *m*

illī *adv* (*loc*) = illīc

illic (*nōm m*) = ille

ab-igere < ab + agere
illunc (*acc m*) = illum
con-cēdere = cēdere, recēdere

lanterna -ae *f*

ACTVS PRIMVS

[Sōsia dēfessus ā portū advenit ab erō suō Amphitryōne praemissus, ut Alcumēnae erae adventum virī victōriamque eius ēgregiam nūntiet. Prīmum dūram servitūtem queritur atque vānīs verbīs dominō suō absentī maledīcit 'quod sē noctū ambulāre iusserit'; tum lanternam pōnit neque eam exstinguit, et verbīs magnificīs dē victōriā sēcum fābulārī incipit.]

SOSIA

Quod numquam opīnātus fuī — neque alius quisquam cīvium
sibi ēventūrum, id contigit:| ut salvī poterēmur domī.
Victōrēs victīs hostibus legiōnēs reveniunt domum,
duellō exstīnctō māximō atque internecātīs hostibus!
Quod multa Thēbānō poplō | acerba obiēcit fūnera
id vī et virtūte mīlitum victum atque expugnātum oppidum est
imperiō atque auspiciō meī | erī Amphitryōnis māximē;
praedā atque agrō | adōriāque affēcit populārēs suōs
rēgīque Thēbānō Creōnī rēgnum stabilīvit suum.
Mē ā portū praemīsit domum,| ut hāec nūntiem uxōrī suae:
ut gesserit rem pūblicam ductū, imperiō, auspiciō suō.
Ea nunc meditābor quō modō illī dīcam, cum illō advēnerō.

āctus -ūs *m* < agere

dē-fessus -a -um = fessus
prae-mittere
era -ae *f* = domina
adventus -ūs *m* < advenīre
vānus -a -um = vacuus, frūstrā factus/dictus
male-dīcere (+*dat*)
noctū *adv* = nocte

ex-stinguere -īnxisse -īnctum ↔ accendere; bellum e. : b. fīnīre, bellī fīnem facere

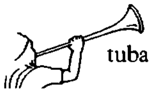
opīnātus fuī (: sum) *mihi ēventūrum (esse)* neque alius ... *opīnātus est*
con-tingere -tigisse = ēvenīre
potīrī domī (*gen*) = domum redīre (poter- = potīr-)
duellum -ī *n* = bellum
inter-necāre = omnēs n.
id oppidum quod pop*u*lō Thēbānō multa acerba fūnera ob-iēcit
ob-icere -iēcisse -iectum (< ob+iacere) : afferre
auspicium -ī *n* = imperium ducis (quī habet iūs *auspiciī*: avēs aspiciendī ut bellī exitum sciat!)
adōria -ae *f* = glōria
populāris -is *m/f* = cīvis
stabilīre = stabilem facere

rem (pūblicam) gerere = bellum gerere
ductus -ūs *m* < dūcere
meditārī = cōgitāre
illō *adv* = illūc, eō

Sī dīxerō mendācium, solēns meō mōre fēcerō,
nam cum pugnābant māximē, | ego tum fugiēbam māximē!
Vērum quasi affuerim tamen simulābō atque audīta ēloquar.
Sed quō modō et verbīs quibus mē deceat fābulārier,
prius ipse mēcum etiam volō hīc meditārī. Sīc hoc prōloquar:
“Prīncipiō ut illō advēnimus, | ubi prīmum terram tetigimus,
continuō Amphitryō dēlēgit virōs prīmōrum prīncipēs;
eōs lēgat, Tēloboīs iubet sententiam ut dīcant suam:
‘Sī sine vī et sine bellō velint rapta et raptōrēs trādere,
sī quae asportāssent reddere, sē exercitum extemplō domum
reductūrum, abitūrōs agrō | Argīvōs, pācem atque ōtium
dare illīs; sīn aliter sient animātī neque dent quae petat,
sēsē igitur summā vī virīsque eōrum oppidum oppugnassere.’
Haec ubi Tēloboīs ōrdine | iterārunt quōs praefēcerat
Amphitryō, magnanimī virī frētī virtūte et vīribus
superbē nimi*s* ferōciter lēgātōs nostrōs increpant;
respondent ‘bellō sē et suōs tūtārī posse, proinde utī
properē suīs dē fīnibus | exercitūs dēdūcerent!’
Haec ubi lēgātī pertulēre, Amphitryō castrīs īlicō
prōdūcit omnem exercitum. Contrā Tēloboae ex oppidō
legiōnēs ēdūcunt suās nimi*s* pulchrīs armīs praeditās.

mendācium -ī *n* = falsum dictum
solēns : ut soleō
audīta *n pl* = ea quae audīta sunt
-ier *īnf pass* = -ī: -ār*ier* = -ārī
prō-loquī = ēloquī
ut/ubi (prīmum) +*perf* = postquam, cum prīmum, simul atque
dē-ligere -lēgisse -lēctum = ēligere
prīmōrēs -um *m pl* = prīmī (virī), prīncipēs
lēgāre = mittere lēgātum
raptor -ōris *m* = quī rapit
as-portāre = auferre
‘sī *ea* quae asportā*vis*sent reddere *velint*...’
extemplō = statim
reductūrum *esse*
abitūrōs *esse ex* agrō
animātus esse = in animō habēre
sient = sint
oppugnassere (*īnf fut*) = oppugnātūrum esse
ubi (= postquam) *iī* quōs A. praefēcerat haec (verba) T.īs iterā*vē*runt
ōrdine : ōrdinātō modō
magnanimus -a -um = magnī animī, superbus
nimis = valdē
tūtārī = tuērī
pro-inde = ergō
properē = celeriter
dē-dūcere
per-tulēre : ret-tulērunt
īlicō = statim
ē castrīs prō-dūcit
contrā *adv* (: c. eōs)
praeditus -a -um = ōrnātus; rē p. = rem habēns

utrimque exitum est = utrīque exiērunt
cōpia = multitūdō
dispertītī *sunt*
nostrās legiōnēs

tuba -ae *f*

cōn-sonāre=simul sonāre
ef-ferre < ex+ferre; clāmōrem e. = c. tollere
vōtum -ī *n*=quod deō prōmittitur; v. suscipere = deō aliquid prōmittere
suscipe*re*/hortā*rī* (*īnf*) : suscipi*t*/hortā*tur* (*ind*)

ēdit : ostendit, praestat
ferīre = pulsāre
manus = exercitus

in-gruere = prōcurrere

vāna *n pl* = verba vāna (: falsa)
qui*c*quam = qui*d*quam; q. verbōrum = ūlla verba
perperam *adv* ↔ rēctē
illī *adv* (*loc*) = illīc
in rē praesentī = in ipsō locō, praesēns
pugnātum est (ab iīs) = pugnāvērunt

perduellis -is *m* = hostis
penetrāre (sē) = intrāre; in fugam sē p. : fugere
animus ↔ timor

vertentibus : fugientibus
tēlum -ī *n*=pīlum/sagitta
ipsus = ipse
obtruncāre = occīdere
Pterela -ae *m* = Pterelāus

ad-eō = vērō
hōc (: eō/tantō) magis
com-meminisse = meminisse
im-prānsus -a -um = quī nōndum cibum sūmpsit

Postquam utrimque exitum est māximā cōpiā,
dispertītī virī, dispertītī ōrdinēs: 220
nōs nostrās mōre nostrō et modō īnstrūximus
legiōnēs; item hostēs contrā legiōnēs suăs īnstruunt.
Postquam id āctum est, tubae utrimque canunt contrā, 227
cōnsonat terra, clāmōrem utrimque efferunt.
Imperātōr utrimque, hinc et illinc, Iovī
vōta suscipere, utrimque hortārī exercitum. 230
Tum prō sē quisque id quod quisque potest et valet
ēdit, ferrō ferit...
Dēnique, ut voluimus, nostra superat manus, 235
hostēs crēbrī cadunt, nostrī contrā ingruunt.
Vīcimus vī ferōcēs!"

MERCVRIVS [*mīrātur eum haud vāna loquī; ad spectātōrēs*]
Numquam etiam quicquam adhūc verbōrum est prōlocūtus perperam; 248
namque ego fuī illī in rē praesentī et meu*s*, cum pugnātum est, pater.

SOSIA
"Perduellēs penetrant sē in fugam;| ibi nostrīs animus additu'st. 250
Vertentibus Tēloboīs tēlīs complēbantur corpora,
ipsusque Amphitryō rēgem Pterelam suă | obtruncāvit manū.
Haec illīc est pugnāta pugna | ūsque ā māne ad vesperum
—hoc adeō hōc commeminī magis quia illō diē imprānsus fuī!

256 Postrīdiē in castra ex urbe ad nōs veniunt flentēs prīncipēs
vēlātīs manibus ōrant 'ignōscāmus peccātum suum!'
dēduntque sē, dīvīna hūmānaque omnia, urbem et līberōs
in diciōnem atque in arbitrātum cūnctī Thēbānō poplō.
260 Post ob virtūtem erō Amphitryōnī patera dōnāta aurea est,
quī Pterela pōtitāre solitus est rēx."—Haec sīc dīcam erae.
Nunc pergam erī imperium exsequī | et mē domum capessere.

MERCVRIVS [*ad spectātōrēs*]

Attat! Illic hūc itūru'st. Ībō ego illīc obviam;
neque ego hunc hominem | hodiē ad aedēs hās sinam umquam accēdere.
265 Quandō imāgō est huius in mē, certum est hominem ēlūdere!
270 [*Ex ōstiō exit*] Sed quid illuc? caelum aspectat. Observābō quam rem agat.

SOSIA [*caelum spectāns longitūdinem noctis mīrātur*]

279 Neque ego hāc nocte longiōrem mē vīdisse cēnseō
280 nisi noctem ūnam, verberātus quam pependī perpetem
—eăm quoque edepol etiam multō haec vīcit longitūdine!
Crēdō edepol equidem dormīre Sōlem—atque adpōtum probē!

MERCVRIVS

284 Āin' vērō, verberō? Deōs esse tuī similēs putās?

postrī-diē = posterō diē

vēlāre = operīre veste (quā significātur pāx)
ut ignōscāmus
peccātum -ī *n*=maleficium
dē-dere = trādere
diciō -ōnis *f* = arbitrātus -ūs *m* = potestās

patera -ae *f*

quī *abl* = (ex) quā
pōtitāre = pōtāre
solēre sol*itum esse*

ex-sequī = facere
sē capessere = īre

attat! *interi* = ō! cavē!
illīc *dat* = illī
ob-viam īre (+*dat*) = occurrere

quandō = quoniam
(mihi) certum est = meum cōnsilium est, equidem volō
illuc *n* = illud
quid illuc *est*?
aspectāre = aspicere
ob-servāre = spectandō animadvertere
longitūdō -inis *f* < longus

pendēre pependisse : in cruce fixus esse
perpes -etis = perpetuus (noctem p.em : n. tōtam)
(ede)pol *interi* < Pollūx -ūcis, deus (: profectō)
ad-pōtus -a -um = ēbrius

verberō -ōnis *m* = quī verbera meret
tuī *gen* (: Sōsiae)

SOSIA [*quī verba Mercuriī nōn audit*]

Ībō ut erus quod imperāvit Alcumēnae nūntiem. 291

[*Mercurium ante ōstium stantem cōnspicit*]

Sed quis hic est homō quem ante aedēs videō hoc noctis?
Nōn placet!

MERCVRIVS

Timet homō. Dēlūdam ego illum! 295

SOSIA [*formīdāns*] Periī, sī mē aspexerit! 320

MERCVRIVS [*clārā vōce*]

Certē enim hīc nescioquis loquitur. 331

SOSIA [*verba eius exaudit*] Salvus sum, nōn mē videt:

'*Nescioquem* loquī' autumat—mihi certō nōmen *Sōsia* est!

[*Sōsia ad aedēs Amphitryōnis pergit.*]

MERCVRIVS

Optimē eccum incēdit ad mē! 335

SOSIA [*perterritus cōnsistit*] Timeō, tōtus torpeō.

Nōn edepol nunc ubi terrārum sim sciō, sī quis roget,

neque miser mē commovēre possum prae formīdine!

[*Animō receptō*] Vērum certum est cōnfīdenter hominem contrā colloquī, 339

quī possim vidērī huic fortis, ā mē ut abstineat manum. 340

MERCVRIVS [*ad Sōsiam appropinquantem*]

Quō ambulās tū, quī Vulcānum in cornū conclūsum geris?

SOSIA

Quid id exquīris tū, quī pugnīs ōs exossās hominibus?

MERCVRIVS

Servus esne an līber?

---

nōm ego tū
gen meī tuī

hoc noctis = hōc noctis tempore
mihi nōn placet

formīdāre = valdē timēre

certē enim = profectō
nescio-quis = aliquis; *acc* nescio-quem

autumāre = dīcere
certō *adv* = certē
pergere = īre pergere, prōcēdere

torpēre = sē movēre nōn posse
rogāre = interrogāre
com-movēre = movēre
formīdō -inis *f* = timor magnus
re-cipere < re- + capere
cōnfīdēns : audāx
contrā colloquī = alloquī

quī (= quō) possim = ut possim
Vulcānus : ignis (V. est deus ignis)
cornū : lanterna ē cornū facta
con-clūdere -sisse -sum = inclūdere
ex-quīrere = quaerere
(ōs) ex-ossāre = (ōris) ossa frangere

SOSIA Utcumque animō collibitum est meō!

MERCVRIVS

Āin' vērō?|

SOSIA Āiō enimvērō.

MERCVRIVS Verberō!

SOSIA Mentīre nunc.

MERCVRIVS

At iam faciam ut vērum dīcās dīcere!

SOSIA Quid eō est opus?

MERCVRIVS

Possum scīre quō profectus, cuius sīs, aut quid vēneris?

SOSIA

Hūc eō.| Erī sum servus. Numquid nunc es certior?

MERCVRIVS

Quid apud hāsce aedēs negōtiī est tibi?

SOSIA Immō, quid tibi est?

Hīc, inquam, habitō ego atque hōrunc servus sum.|

MERCVRIVS At scīn' quō modō?

faciam ego hodiē tē *superbum*, nī hinc abīs.

SOSIA Quōnam modō?

MERCVRIVS

Auferēre, nōn abībis, sī | ego fūstem sūmpserō!

SOSIA

Quīn 'mēd esse huius familiae familiārem' praedicō.

Tūn' domō prohibēre peregrē mē advenientem postulās?

MERCVRIVS

Haecine tua domu'st?

---

ut-cumque = quōquō modō
col-libēre -uisse/-itum esse = libēre; animō meō c.itum est: mihi libet

enim-vērō = profectō

-re (2 sg pass) = *-ris*
mentī*re* = mentī*ris*: "verberō" ais nec mē verberās!

ut dīcās '*mē* vērum dīcere'
eō opus est : id facere opus est

quō profectus *sīs* (: quō eās)
cuius *servus* sīs

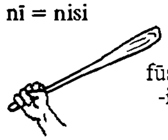
num-quid = num

hās-ce = hās
quid negōtiī = quod negōtium

hōrunc = hōrum

scīn' = scīs-ne

nī = nisi

fūstis -is *m*

auferē*re* = auferē*ris* (vir superbus lectīcā *fertur*, nōn ambulat)
quīn = at (enim)
mēd (*ante vōcālem*) = mē
praedicāre = plānē dīcere
peregrē = ex aliēnā terrā
postulāre (+*īnf*) = velle

haecine = haec-ne

SOSIA Ita inquam.

MERCVRIVS Quis erus est igitur tibi?

SOSIA

Amphitryō, quī nunc praefectu'st Thēbānīs legiōnibus, quīcum nupta est Alcumēna.

quid ais : dīc mihi

MERCVRIVS Quid ais? quod nōmen tibi est?

SOSIA

mē vocant
prō-gnātus = nātus; Dāvō patre p. = Dāvī fīlius

Sōsiam vocant Thēbānī, Dāvō prōgnātum patre.

MERCVRIVS

At mentīris—

vāpulāre = verberārī

[*Sōsiam pulsat*] nunc profectō vāpulā ob mendācium!

SOSIA

prō! *interi* = ō!
fidem (: auxilium) *rogō*
carnifex -ficis *m* = vir contemnendus, verberō

Prō! fidem, Thēbānī cīvēs!

MERCVRIVS Etiam clāmās, carnifex? Loquere, quid vēnistī?

ut esset *aliquis* quem...

SOSIA Ut esset quem tū pugnīs caederēs!

MERCVRIVS

Cuius es?

SOSIA Amphitryōnis, inquam, Sōsia.

istōc = istō (*abl*); istōc magis = eō/tantō magis
vāni-loquus -a -um = quī vāna loquitur
-u's = -us *es*

MERCVRIVS Ergō istōc magis, quia vāniloquu's, vāpulābis! Ego sum, nōn tū, Sōsia.

SOSIA [*parvā vōce*]

ut ego tē verberem

Ita dī faciant, ut tū potius sīs atque ego tē ut verberem!

MERCVRIVS

muttīre = parvā vōce loquī

Etiam muttīs?

SOSIA Iam tacēbō.

MERCVRIVS Quis tibi eru'st?

SOSIA Quem tū volēs!

MERCVRIVS

Quid igitur? quī nunc vocāre?

SOSIA Nēmō nisi quem iusseris.

MERCVRIVS

'Amphitryōnis tē esse' āiēbās 'Sōsiam.'

SOSIA Peccāveram.

MERCVRIVS

Scībam equidem nūllum esse nōbīs nisi mē servum Sōsiam.

Ego sum Sōsia ille quem tū dūdum esse āiēbās mihi.

SOSIA

Obsecrō ut per pācem liceat tē alloquī, ut nē vāpulem.

MERCVRIVS

Immō indūtiae parumper fīant, sī quid vīs loquī.

SOSIA

Nōn loquar nisi pāce factā, quandō pugnīs plūs valēs.

MERCVRIVS

Dīcitō quidvīs, nōn nocēbō.

SOSIA Tuăe fideī crēdō?

MERCVRIVS Meae.

SOSIA

Quid, sī fallēs?

MERCVRIVS Tum Mercurius Sōsiae īrātus siet!

SOSIA

Animum adverte—nunc licet mihi līberē quidvīs loquī:
Amphitryōnis ego sum servus Sōsia.

is quem tū *mihi esse* volēs (*fut* < velle)
quī vocā*re*? = qu*is* vocā*ris*? (: quō nōmine v.?)
quem *mē vocārī* iusseris
peccāre = prāvē facere
peccāveram : peccāvī
scībam = sciēbam
dūdum *adv* = nūper
'*tē* esse' āiēbās
ob-secrāre = rogāre
ut *mihi* liceat
indūtiae -ārum *f* = tempus quō bellum cessat (antequam pāx fit)
parum-per = paulisper
plūs valēre = validior esse
quid-vīs : quidquid vīs, quid-libet
nōn nocēbō *tibi*
fidēs = prōmissum
crēdō? : crēdam?
sī *fidem* fallēs
quid-vīs : quidquid volō, quid-libet

MERCVRIVS — Etiam dēnuō?

SOSIA

Pācem fēcī, foedus fēcī: vēra dīcō.

MERCVRIVS [*Sōsiam pugnīs contundit*] Vāpulā!

SOSIA

Ut libet, quid tibi libet fac, quoniam pugnīs plūs valēs.
Vērum, utut es factūrus, hoc quidem hercle haud reticēbō tamen,
nec nōbīs praeter mēd alius quisquam est servus Sōsia.

MERCVRIVS

Hic homō sānus nōn est.

SOSIA — Quod mihi praedicās vitium, id tibi est!
Quid?—malum!—nōn ego sum servus Amphitryōnis Sōsia?
Nōnne hāc noctū nostra nāvis hūc ex portū Persicō
vēnit, quae mē advēxit? Nōnne mē hūc erus mīsit meus?
Nōnne ego nunc stō ante aedēs nostrās? Nōn mī est lanterna in manū?
Nōn loquŏr? nōn vigilō? Nōnne hic homō modo mē pugnīs contudit?
Fēcit hercle, nam | etiam nunc mī miserō mālae dolent!
[*Sōsia mālās dolentēs manū contingit.*]
Quid igitur ego dubitō? aut cūr nōn intrō eō in nostram domum?

MERCVRIVS

Quid? domum vestram?

SOSIA — Ita enimvērō!

---

foedus -eris *n* = lēx quā pāx statuitur
con-tundere -tudisse -tūsum = pulsāre, laedere

quid : quidquid
ut-ut = utcumque
hercle *interi* = per Herculem! (: profectō)
re-ticēre = tacēre, nōn dīcere

sānus : mente sānus
vitium = mendum (corporis vel mentis)
id vitium quod mihi *esse* praedicās tibi est (: ipse sānus nōn es)

noctū *abl* = nocte
portus Persicus: portus ignōtus unde Amphitryō rediēns nāvem solvit

māla -ae *f*

con-tingere -tigisse -tāctum = tangere
intrō *adv* ↔ forās; i. īre = intrāre

MERCVRIVS — Quīn quae dīxistī modo
omnia ēmentītu's: equidem Sōsia Amphitryōnis sum.
Nam noctū hāc solūta est nāvis nostra ē portū Persicō,
et ubi Pterela rēx rēgnāvit oppidum expugnāvimus,
et legiōnēs Tēloboārum vī pugnandō cēpimus,
et ipsus Amphitryō obtruncāvit rēgem Pterelam in proeliō.

SOSIA [*sēcum*]
Egomet mihi nōn crēdō, cum illaec autumāre illum audiō:
hic quidem certē quae illīc sunt rēs gestae memorat memoriter.
[*Ad Mercurium*] Sed quid ais? quid Amphitryōnī dōnī ā Tēloboīs datum est?

MERCVRIVS
Pterela rēx quī pōtitāre solitus est patera aurea.

SOSIA [*sēcum*]
Ēlocūtus est. [*Ad Mercurium*] Ubi patera nunc est?

MERCVRIVS — Est in cistulā,
Amphitryōnis obsignāta signō est.

SOSIA — Signī, dīc, quid est?

MERCVRIVS
Cum quadrīgīs Sōl exoriēns. Quid mē captās, carnifex?

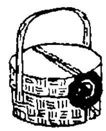
SOSIA [*sēcum*]
Argūmentīs vīcit, aliud nōmen quaerendum est mihi.
Nesciō unde haec hic spectāvit.—Iam | ego hunc dēcipiam probē,
nam quod egomet sōlus fēcī, nec quisquam alius affuit,

quīn = at, immō
omnia quae dīxistī...
ē-mentīrī = falsa excōgitāre/dīcere

ego-met = ego (ipse)
illaec (*n pl*) = illa
rēs quae illīc gestae sunt
memoriter = ē memoriā

quid dōnī = quod dōnum

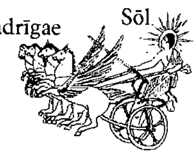
patera aurea quī (: ex quā) P. rēx...

cistula -ae *f*
signum

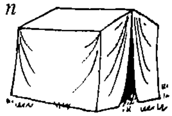
ob-signāre = signāre

quid signī = quod signum
quadrīgae -ārum *f* = equī IV quī currum trahunt
ex-orīrī = orīrī
captāre = capere cōnārī

argūmentum -ī *n* = ratiō quā aliquid vērum esse dēmōnstrātur

quadrīgae
Sōl

tabernāc(u)lum
-ī *n*

cadus
-ī *m*

hirnea
-ae *f*

in-gredī -ior -gressum
(↔ ē-gredī) = intrāre

eam *hirneam* vīnī merī
mātre : ex ūvīs (?)
fuerat nātum = erat n.
ē-dūcere = exhaurīre

factum *est*
ē-bibere = exhaurīre
illāc (*abl f*) = illā

-n' = -ne
vincōn'= vincō-ne
(: persuādeō-ne tibi)

'mē *Sōsiam* esse'

quid nī = cūr nōn
quī *sim* : cum sim

iūrāre = diīs testibus
affirmāre

iūrātus -a -um = quī
iūrāvit; in-iūrātus
= quī nōn iūrāvit
mihi iniūrātō plūs crēdet
quam tibi iūrātō
saltem = modo tamen

ubi = cum
nōlim < ne- + velim
ignōbilis -e = ignōtus

in tabernāclō, id quidem hodiē numquam poterit dīcere.
[*Ad Mercurium*] Sī tū Sōsia es, legiōnēs cum pugnābant māximē,
quid in tabernāclō fēcistī? Victus sum, sī dīxeris.

MERCVRIVS
Cadus erat vīnī, inde implēvī | hirneam...

SOSIA [*sēcum*] Ingressu'st viam.

MERCVRIVS
Eam ego, ut mātre fuerat nātum, vīnī | ēdūxī merī.

SOSIA [*sēcum*]
Factum'st illud, ut ego illīc vīnī hirneam ēbiberim merī.
Mīra sunt, nisi latuit intus illic in illāc hirneā!

MERCVRIVS
Quid nunc? Vincōn' argūmentīs tē nōn esse Sōsiam?

SOSIA
Tū negās mēd esse?

MERCVRIVS Quid ego nī negem, quī egomet siem?

SOSIA
Per Iovem iūrō 'mēd esse neque mē falsum dīcere.'

MERCVRIVS
At ego per Mercurium iūrō 'tibi Iovem nōn crēdere',
nam iniūrātō, sciō, plūs crēdet mihi quam iūrātō tibi!

SOSIA
Quis ego sum saltem, sī nōn sum Sōsia? Id tē interrogō.

MERCVRIVS
Ubi ego nōlim Sōsia esse, tū estō sānē Sōsia!
Nunc quandō ego sum vāpulābis, nī hinc abīs, ignōbilis!

SOSIA [*Mercurium īnspiciēns*] Certē edepol, cum illum contemplō et fōrmam cognōscō meam
quem ad modum ego sum (saepe in speculum īnspexī), nimis simile'st meī:
itidem habet petasum ac vestītum — tam cōnsimile'st atque ego:
sūra, pēs, statūra, tōnsus, oculī, nāsus, vel labra,
mālae, mentum, barba, collum—tōtus! Quid verbīs opu'st?
Sed cum cōgitō, equidem certō īdem sum quī semper fuī:
nōvī erum, nōvī aedēs nostrās—sānē sapiō et sentiō.
Nōn ego illī obtemperō quod loquitur. Pultābō forēs.
MERCVRIVS
Quō | agis tē?
SOSIA Domum.
MERCVRIVS Quadrīgās sī nunc īnscendās Iovis
atque hinc fugiās, ita vix poteris effugere īnfortūnium!
SOSIA
Nōnne erae meăe nūntiāre quod erus meus iussit licet?
MERCVRIVS
Tuăe, sī quid vīs, nūntiā! Tē hanc nostram adīre nōn sinam.
SOSIA [*sēcum*]
Abeō potius.—Dī immortālēs, obsecrō vestram fidem!
Ubi ego periī? ubi immūtātus sum? ubi ego fōrmam perdidī?
An egomet mē illīc relīquī, sī forte oblītus fuī?

īn-spicere -exisse -ectum = dīligenter aspicere
contemplāre = spectāre, īnspicere
quem ad modum = quōmodo, sīcut
simile'st = similis est
itidem = eōdem modō, item
tam cōnsimilis est meī atque (= quam) ego
sūra -ae *f* = crūris pars posterior
statūra -ae *f* = corporis longitūdō; tōnsus -ūs *m* = capillī fōrma

ob-temperāre = oboedīre
pultāre = pulsāre
quō agis tē? = quō īs?
īn-scendere = ascendere
īnfortūnium -ī *n* = mala fortūna
nōnne *mihi* licet...
tuae *erae* (: amīcae!)
im-mūtāre = commūtāre
perdere = āmittere
an = num
sī forte = fortasse
meī oblītus fuī (: sum)

Nam hic quidem omnem imāginem meăm quae antehāc fuerat, possidet.—
Ībō ad portum atque haec ut facta sunt erō dīcam meō. 460
[*Sōsia ad portum sē cōnfert.*]

MERCVRIVS [*ad spectātōrēs*]

Bene prosperē hoc hodiē operis prōcessit mihi. 463
Āmōvī ā foribus māximam molestiam,
patrī ut licēret tūtō illam amplexārier. 465
Iam ille illūc ad erum cum Amphitryōnem advēnerit,
nārrābit 'servum hinc sēsē ā foribus Sōsiam
āmōvisse!' Ille adeō illum mentīrī sibi
crēdet, neque crēdet hūc profectum, ut iusserat. —
Nunc dē Alcumēnā dūdum quod dīxī minus: 479
hodiē illa pariet fīliōs geminōs duōs; 480
alter decimō post mēnse nāscētur puer
quam sēminātu'st, alter mēnse septimō;
eōrum Amphitryōnis alter est, alter Iovis;
vērum minōrī puerō māior est pater,
minor māiōrī. Iamne hoc scītis quid siet? — 485
Ōrātiōnem comprimam: crepuit foris. 496
Amphitryō subditīvus eccum exit forās
cum | Alcumēnā | —uxōre ūsūrāriā.

[*Iuppiter in fōrmam Amphitryōnis mūtātus forās ēgreditur cum Alcumēnā, uxōre Amphitryōnis gravidā.*]

IVPPITER

Bene valē, Alcumēna! Cūrā rem commūnem — quod facis;

fuerat : fuit

cōn-ferre con-tulisse col-lātum = ferre (in locum); sē c. = īre

hoc operis = hoc opus

ā-movēre

molestia -ae *f* = rēs molesta

tūtō *adv* < tūtus -a -um

amplexārī = complectī

cum illūc ad erum A. advēnerit

ad-eō = vērō

neque crēdet *illum* hūc profectum *esse*

dīxī minus = nōn dīxī

alter puer nāscētur x. mēnse postquam sēminātus *est* (: postquam māter gravida facta est)

sēmināre < sēmen

māior pater: Iuppiter

minor (pater): Amphitryō

: iamne hoc intellegitis?

ōrātiōnem comprimere = loquendī fīnem facere

crepāre -uisse = molestē sonāre

subditīvus -a -um = simulātus, falsus

rem commūnem : domum nostram

500 atque imperce, quaesō: mēnsēs iam tibi esse āctōs vidēs.
Mihi necesse est īre hinc; vērum quod erit nātum tollitō!

ALCVMENA

508 Ēcastor! tē experior, quantī faciās uxōrem tuam!

IVPPITER

Satin' habēs sī fēminārum nūlla est quam aequē dīligam?

ALCVMENA

512 Experīrī istuc māvellem mē quam mihi memorārier.
514 Herī vēnistī mediā nocte, nunc abīs—hocin' placet?

MERCVRIVS [*sēcum*]

515 Accēdam atque hanc appellābō et subparasītābor patrī.
[*Ad Alcumēnam*] Numquam edepol quemquam mortālem crēdō ego uxōrem suam
sīc efflīctim amāre proinde ut hic tē efflīctim dēperit.

IVPPITER [*ad Mercurium*]

Carnifex! Nōn ego tē nōvī? Abīn' ē cōnspectū meō?
520 cui egō iam hōc scīpiōne...!

ALCVMENA [*ad Iovem*] Āh, nōlī!

IVPPITER [*ad Mercurium*] Muttītō modo!

522 [*Ad Alcumēnam*] Vērum quod tū dīcis, mea uxor: nōn tē mī īrāscī decet.
Clanculum abiī | ā legiōne—
527 clam illūc redeundum est mihi,
nē 'mē uxōrem praevertisse' dīcant 'prae rē pūblicā.'

ALCVMENA [*lacrimāns*]

Lacrimantem ex abitū concinnās tū tuam uxōrem.

im-percere = parcere
imperce *tibi*
quaesō = rogō (tē)
āctōs : per-āctōs
quod...nātum: fīlium/am
tollitō: *pater* solēbat īnfantem suum modo nātum *tollere*
ē-castor *interi* < Castor -oris, deus (: profectō)
experīrī = cognōscere quālis sit
facere +*gen* = aestimāre
satis-ne habēs : nōnne satis est tibi

mā-vellem = māllem
māllem mē istu*d* experīrī (: sentīre) quam mihi memorār*ī*
hocin' = hocine (hoc-ne)

sub-parasītārī +*dat* = laudibus grātiam petere, dīligenter servīre

efflīctim = ācerrimē
pro-inde ut = ita ut
dē-perīre = amāre ūsque ad mortem

abīn' = abīs-ne (: abī!)
scīpiō -ōnis *m* = baculum
cui ego iam hōc scīpiōne *tergum verberābō*!
āh! *interi*

īrāscī = īrātus fierī

clanculum = clam

red-eundum (*ger*) est mihi = redīre dēbeō
prae-vertere = magis cūrāre (quam...: prae...), praeferre
abitus -ūs *m* < abīre
concinnāre (+*adi/part acc*) = facere

cor-rumpere = prāvum facere, perdere, nocēre
nē corrumpe = nōlī corrumpere
āctūtum *adv* = statim
libēns : libenter
eādem nocte quā
lūcēscere < lūcēre incipere; lūcēscit = lūx (: diēs) fit
dōnō (*dat*) dare = dōnāre
nunc hanc pateram… tibi condōnō
quī (: ex quā) P. rēx pōtitāvit
con-dōnāre = dōnāre
ut aliās rēs *mihi facere* solēs
con-dignus = dignus
(tāle) quāl*is est is* quī dōnum dedit
-e'st = -is est
quāl*is est ea* cui dōnō datum est
pergin' = pergis-ne
furcifer -erī *m* = verberō
amābō (tē) = quaesō
ex amōre : ob amōrem
ad-modum = valdē, sānē

IVPPITER — Tacē!
Nē corrumpe oculōs! Redībō āctūtum.
ALCVMENA — Id 'āctūtum' diū est!
IVPPITER
Nōn ego tē hīc libēns relinquō neque abeō abs tē.
ALCVMENA — Sentiō,
nam quā nocte ad mē vēnistī, eādem abīs!
IVPPITER — Cūr mē tenēs?
Tempus est: exīre ex urbe prius quam lūcēscat volō.
[*Pateram auream prōmit atque Alcumēnae ostendit.*]
Nunc hanc pateram, quae dōnō mī illīc ob virtūtem data est,
Pterela rēx quī pōtitāvit, quem ego meā occīdī manū,
Alcumēna, tibi condōnō.
ALCVMENA [*grāta*] — Facis ut aliās rēs solēs.
Ēcastor condignum dōnum, quāle'st quī dōnum dedit.
MERCVRIVS
Immō sīc: condignum dōnum, quāle'st cui dōnō datum est!
IVPPITER [*ad Mercurium*]
Pergin' autem? Nōnne ego possum, furcifer, tē perdere?
ALCVMENA [*ad Iovem*]
Nōlī, amābō, Amphitryō, īrāscī Sōsiae causā meā!
IVPPITER
Faciam ita ut vīs.
MERCVRIVS [*sēcum*] Ex amōre hic admodum quam saevus est!

IVPPITER [*ad Alcumēnam*]
Num quid vīs?
ALCVMENA Ut cum absim mē | amēs, mē tuăm tē absentī tamen.
MERCVRIVS [*ad Iovem*]
Eāmus, Amphitryō! Lūcēscit hoc iam.
IVPPITER [*ad Mercurium*] Abī prae, Sōsia!
Iam ego sequar.
[*Abit Mercurius.*]
IVPPITER [*ad Alcumēnam*] Num quid vīs?
ALCVMENA Etiam: ut āctūtum adveniās!
IVPPITER Licet.
Nam prius tuā opīniōne | hīc aderō. Bonum animum habē!
[*Alcumēna intrō in aedēs abit.*]
IVPPITER [*quī adhūc diem morātus est*]
Nunc tē, nox, quae mē mānsistī, mittō ut concēdās diēī,
ut mortālēs illūcēscat lūce clārā et candidā.—
Diēs ē nocte accēdat!—Ībō | et Mercurium subsequar.
[*Abit Iuppiter.*]

num quid *aliud* vīs?
volō ut mē amēs
cum absim (: etsī absum) *abs tē*
tē absentī : cum absīs (: mē quae, cum absīs, tamen tua sum)
īre, *coni praes* eam eās eat eāmus eātis eant
prae (*adv*) : ante mē
iam (+*fut*) = mox
adveniās : reveniās
opīniō -ōnis *f* < opīnārī; prius tuā opīniōne = p. quam tū opīnāris
morārī (< mora) = tardum facere, retinēre
manēre mānsisse = exspectāre
mittere = dīmittere
il-lūcēscere = lūcēscere; (+*acc*) illūstrāre
sub-sequī = sequī

ACTVS SECVNDVS

[*Prīmā lūce Amphitryō ā portū advenit cum Sōsiā servō, quī cistulam obsignātam fert. Sōsia dominō iam nārrāvit 'sē ante aedēs alterum Sōsiam offendisse.'*]

offendere -disse -ēnsum = forte invenīre (rem inexspectātam)

AMPHITRYO

secundum (*adv*) īre = sequī

Age, ī tū secundum! 551

SOSIA Sequor, subsequor tē.

AMPHITRYO

Scelestissime, audēs mihī praedicāre id: 561
'domī tē esse nunc' quī hīc ades?

SOSIA Vēra dīcō.

AMPHITRYO

lūdificārī/-āre = ēlūdere

Tūn' mē, verberō, audēs erum lūdificārī? 565
Tūne id dīcere audēs quod nēmō umquam homō antehāc

ut tempore ūnō...

vīdit, nec potest fierī: tempore ūnō

duōbus locīs (*abl*) = in duōbus locīs

homō īdem duōbus locīs ut simul sit?

SOSIA

Profectō, ut loquor, rēs ita est.

per-ciēre -ciisse -citum = permovēre

AMPHITRYO [*īrā percitus*] Iuppiter tē perdat!

mererī -itum esse (*dēp*) = merēre -uisse

SOSIA

meritō *adv* = ut meritus sum, iūre

Meritō maledīcās mihi, sī nōn id ita factum est. 572

utī rēs facta *est*

Vērum haud mentior, rēsque utī facta dīcō.

AMPHITRYO

Homō hic ēbrius est, ut opīnor.

SOSIA

575 Utinam ita essem!

AMPHITRYO Optās quae facta.

SOSIA

Egone?

AMPHITRYO Tū istic. Ubi bibistī?

SOSIA

576 Nusquam equidem bibī.

AMPHITRYO Quid hoc sit hominis?

SOSIA Equidem deciēs dīxī:

577 domī ego sum, inquam—ecquid audīs?—
et apud tē adsum Sōsia īdem!

578 Satin' hoc plānē, satin' disertē,
ere, nunc videor tibi locūtus esse?

AMPHITRYO

592 Quō id pactō potest nam

593 fierī, nunc ut tū hīc sīs et domī?

SOSIA

Sum profectō et hīc et illīc, hoc cuivīs mīrārī licet;

595 neque tibi, Amphitryō, istuc mīrum magis vidētur quam mihi.

AMPHITRYO

Quō modō?

SOSIA Nihilō, inquam, mīrum magis tibi istuc quam mihi.
Neque — ita mē dī ament! — crēdēbam prīmō mihimet Sōsiae,

quae facta *sunt*

istic (*nōm m*) = iste; tū istic = tū ipse

nusquam *adv* = nūllō locō
sit : potest esse
quid hominis = quī homō, quālis homō

ec-quid = numquid, num

satin' = satis-ne
disertus -a -um = quī bene loquitur; *adv* disertē : plānē

quō-nam pactō (=modō) id fierī potest ut tū nunc...?

cui-vīs (*dat*) = cui-libet (omnī hominī)
mīrum, *comp* magis m.

nihil, *abl* nihilō (*ante comp* = nūllō modō)
nihilō magis mīrum istu*d* tibi *vidētur*
mihi-met = mihi (ipsī)

dōnec Sōsia illic egomet fēcit sibi utī crēderem!
Ōrdine omnia, ut quidque āctum est, dum | apud hostēs sēdimus,
ēdissertāvit. Tum fōrmam ūnā abstulit cum nōmine!
Neque lac lactis magis est simile quam ille ego similis est meī.
Nam ut dūdum ante lūcem ā portū mē praemīsistī domum...

AMPHITRYO
Quid igitur?

SOSIA ...prius multō ante aedēs stābam quam illō advēneram!

AMPHITRYO [*quī eum īnsānum esse cēnset*]
Quās—malum!—nūgās? Satin' tū sānus es?

SOSIA Sīc sum ut vidēs.

AMPHITRYO
Huic hominī nescioquid est malī malā obiectum manū,
postquam ā mē abiit.

SOSIA Fateor, nam sum obtūsus pugnīs pessimē!

AMPHITRYO
Quis tē verberāvit?

SOSIA Egomet mēmet, quī nunc sum domī!

AMPHITRYO
Omnium prīmum, iste quī sit Sōsia, hoc dīcī volō.

SOSIA
Tuus est servus.

AMPHITRYO Mihi quidem ūnō tē plūs etiam est quam volō!

---

illic egomet : ille alter ego
quid-que (*n*) = quaeque rēs
sedēre = in castrīs esse
ē-dissertāre = dīligenter nārrāre
ūnā cum nōmine
magis simile = similius
ille *alter* ego
ut (+*perf*) = postquam
multō prius... quam
illō *adv* = illūc
īn-sānus -a -um
quās nūgās *nārrās*?
nescio-quid = aliquid
nescioquid malī malā manū ob-iectum est (quod eum īnsānum fēcit!)
ob-tundere -tudisse -tūsum = contundere
mē-met = mē (ipsum)
quī = quis
ūnō tē : cum tē ūnum habeam

Neque postquam sum nātus habuī nisi tē servum Sōsiam.

SOSIA

At ego nunc, Amphitryō, dīcō: Sōsiam servum tuum
praeter mē alterum, inquam, adveniēns faciam ut offendās domī,
Dāvō prōgnātum patre eōdem quō ego sum, fōrmā, aetāte item
quā ego sum. Quid opu'st verbīs? Geminus Sōsia hīc factu'st tibi!

> faciam ut Sōsiam... alterum offendās
> *eādem* fōrmā *abl* (: eandem fōrmam gerentem)
> geminus : alter īdem

AMPHITRYO

Nimia memorās mīra. Sed vīdistīn' uxōrem meam?

SOSIA

Quīn intrō īre in aedēs numquam licitum est.

AMPHITRYO

Quis tē prohibuit?

> nimius : māximus
> mīra -ōrum *n pl* = mīrae rēs
> quīn = at (enim)
> licēre -uisse/-itum esse
> *mihi* licitum est (= licuit)

SOSIA

Sōsia ille quem iam dūdum dīcō, is quī mē contudit.

> iam dūdum (+*praes*) = iam diū

AMPHITRYO

Quis istic Sōsia est?

SOSIA

Ego, inquam. Quotiēs dīcendum est tibi?

AMPHITRYO

Sed quid ais? num obdormīvistī dūdum?

SOSIA

Nusquam gentium.

> ob-dormīre = dormīre incipere
> nusquam gentium = n. terrārum (: in terrīs)

AMPHITRYO

Ibi forte istum sī vīdissēs quendam in somnīs Sōsiam?

> forte sī vīdissēs = fortasse vīdistī

SOSIA

Ego nōn soleō somniculōsē meī erī imperia persequī.
Vigilāns vīdī, vigilāns nunc ut videō, vigilāns fābulor

> somniculōsē = in somnīs
> persequī = exsequī

mē vigilantem ille vigilāns... contudit

—vigilantem ille mē iam dūdum vigilāns pugnīs contudit!

AMPHITRYO

Quis homō?

SOSIA Sōsia, inquam, ego ille. Quaesō, nōnne intellegis?

AMPHITRYO

quī *adv* (*abl*) = quōmodo
potis est = potest
blatīre = stultē loquī

Quī—malum!—intellegere quisquam potis est? Ita nūgās blatīs!

SOSIA

Vērum āctūtum nōscēs, cum illum nōscēs servum Sōsiam.

AMPHITRYO

hāc *adv* = hāc viā
ex-quīrere -sīvisse -sītum = quaerere (causam)
exquīsītō opus est = exquīrere opus est
rērī ratum = arbitrārī

Sequere hāc igitur mē; nam mī istuc prīmum exquīsītō est opus.

aliquō comitātus = aliquem comitem habēns

[*Alcumēna, quae Amphitryōnem modo ā sē abiisse rētur, maesta forās exit Thessalā ancillā comitāta, neque virum suum advenientem videt.*]

ALCVMENA

placitum est = placuit
maeror -ōris *m* < maerēre
cōnsequī = sequī

Ita dīvīs est placitum, voluptātem ut maeror comes cōnsequātur.

domō : ex meā rē

Nam ego id nunc experior domō atque ipsa dē mē sciō, cui voluptās 637

virī videndī potestās mihi fuit : virum vidēre potuī

parumper data est, dum virī mī potestās videndī fuit
noctem ūnam modo—atque is repente abiit ā mē | hinc ante lūcem!
Sōla hīc mihi nunc videor, quia ille hinc abest quem | ego amō praeter omnēs.

praeter omnēs : prae omnibus

Plūs aegrī | ex abitū virī quam ex adventū voluptātis cēpī. Sed hoc mē beat
saltem, cum perdu͡ellēs vīcit | et domum laudis compos revēnit:
id sōlāciō est.
Absit, dummodō laude partā
domum recipiat sē; feram et perferam ūsque
abitum e͡ius animō fortī atque offīrmātō, id modo sī mercēdis
datur mī, ut meus victor vir bellī clueat.
Virtūs praemium est optimum,
virtūs omnibus rēbus ante͡it profectō:
lībertās, salūs, vīta, rēs et parentēs, patria et prōgnātī
tūtantur, servantur...

AMPHITRYO [*quī uxōrem nōndum videt, ad Sōsiam*]
Edepol mē uxōrī exoptātum crēdō adventūrum domum,
quae mē amat, quam contrā amō, praesertim rē gestā bene,
victīs hostibus: quōs nēmō posse superārī ratu'st,
eōs auspiciō meō ătque ductū prīmō coetū vīcimus.
Certē enim mē illī exspectātum optātō ventūrum sciō.

SOSIA
Quid? mē nōn rēre exspectātum amīcae ventūrum meae?

ALCVMENA [*Amphitryōnem cōnspiciēns*]
Meus vir hic quidem est.

AMPHITRYO [*ad Sōsiam*] Sequere hāc tū mē!

ALCVMENA Quidnam ille revertitur
quī dūdum 'properāre sē' aībat? An ille mē temptat sciēns

aegrum -ī *n* = dolor
capere = accipere
beāre = beātum facere
compos -otis (+*gen*) = possidēns; laudis c. = laudem possidēns
sōlācium -ī *n* = quod cōnsōlātur; s.ō (*dat*) est *mihi* = cōnsōlātur mē
parere = facere, efficere
sē re-cipere = redīre
offīrmātus -a -um = cōnstāns
sī modo id mercēdis (: ea mercēs : id praemium)
cluēre = appellārī
ut meus vir 'victor bellī' appellētur
ante-īre (+*dat*) = praeferendum esse
prōgnātī = līberī
tūtāre = tūtārī (*dēp*)
ex-optātus (+*dat*) = valdē optātus, grātissimus
ad-ventūrum *esse* (*īnf fut* < ad-venīre)
ratus *est* (< rērī) = arbitrātus est
coetus -ūs *m* < co-īre
exspectātus (+*dat*) = spērātus, optātus
optātō *adv* = ut optātur
rēre = rē*ris*
nōn*ne* rē*ris* mē amīcae meae exspectātum ventūrum *esse*?
quid-nam? = quid?
aībat = āiēbat
temptāre = experīrī

atque id sē vult experīrī, suum abitum ut dēsīderem?—
Ēcastor! mēd haud invītā sē domum recipit suam!
Magis nunc mē meum ŏfficium facere, sī huic eam adversum, arbitror.

[*Alcumēna tacita virō obviam it.*]

AMPHITRYO [*laetus ad Alcumēnam accēdēns*]
Amphitryō uxōrem salūtat laetus spērātam suam,
quam omnium Thēbīs vir ūnam esse optimam dīiūdicat,
quamque adeō cīvēs Thēbānī vērō rūmiferant probam!
Valuistīn' ūsque? Exspectātun' adveniō?

SOSIA [*sēcum*] Haud vīdī magis!
Exspectātum eum salūtat magis haud quisquam quam canem!

AMPHITRYO [*ad Alcumēnam*]
Cum tē gravidam et cum tē pulchrē plēnam aspiciō, gaudeō.

ALCVMENA
Obsecrō, ēcastor, quid tū mē dērīdiculī grātiā
sīc salūtās atque appellās, quasi dūdum nōn vīderis?

AMPHITRYO
Immō equidem tē, nisi nunc, hodiē nusquam vīdī gentium.

ALCVMENA
Cūr negās?

AMPHITRYO Quia vēra didicī dīcere.

ALCVMENA Haud aequum facit
quī quod didicit id dēdiscit. An perīclitāminī

: ut (= quōmodo) sē absentem dēsīderem
invītus -a -um ↔ libēns; mē invītā : mē nōlente
adversum (*adv*) īre = obviam īre (eam *coni praes 1 sg* < īre)

spērātus = exspectātus, optātus
dī-iūdicāre = exīstimāre, statuere
vērō *adv* = vērē
rūmiferāre = praedicāre
-un' = -us-ne

haud vīdī magis *exspectātum advenīre quemquam*
haud quisquam (: nēmō) eum magis exspectātum salūtat quam canem

cum : quoniam

obsecrō *tē* (: dīc mihi, quaesō)
dērīdiculum -ī *n* = rēs rīdicula; d.ī grātiā = dērīdendī grātiā (= d. causā)

aequum -ī *n* = quod rēctum/iūstum est
dē-discere = oblīvīscī
perīclitārī = experīrī

quid animī habeam? Sed quid hūc revertiminī vōs tam citō?
An tē auspicium commorātum est an tempestās continet,
quī nōn abiistī ad legiōnēs, ita utī dūdum dīxerās?

AMPHITRYO
Dūdum? quam dūdum istuc factum est?

ALCVMENA
Temptās. Iam dūdum, modo.

AMPHITRYO [*ad Sōsiam*]
Haec quidem dēlīrāmenta loquitur!

SOSIA [*ad Amphitryōnem*]
Paulisper manē,
dum ēdormīscat ūnum somnum!

AMPHITRYO
Quaene vigilāns somniat?

ALCVMENA
Equidem ēcastor vigilō et vigilāns id quod factum est fābulor:
nam dūdum ante lūcem et istunc et tē vīdī.

AMPHITRYO
Quō in locō?

ALCVMENA
Hīc in aedibus ubi tū habitās.

AMPHITRYO
Numquam factum est!

SOSIA
Nōn tacēs?
Quid sī ē portū nāvis hūc nōs dormientēs dētulit?

AMPHITRYO
Etiam tū quoque adsentāris huic?

SOSIA
Quid vīs fierī?—

— — —

AMPHITRYO
Tacē!

com-morārī = morārī
auspicium... : an avēs tē proficīscī vetant?
con-tinēre = tenēre
dīxerās : dīxistī

mē temptās

dēlīrāmenta -ōrum *n pl* = verba hominis īnsānī
manē : exspectā

ē-dormīscere (somnum) = dormīre dēsinere
quae-ne = ea-ne quae
somniāre = in somnīs vidēre aliquid

istunc (*acc m*) = istum (: Sōsiam)

nōn tacēs? : quīn tacēs?

dē-ferre -tulisse -lātum

ad-sentārī (+*dat*) = idem sentīre (atque)

rogāre = interrogāre

[*ad Alcumēnam*] Alcumēna, ūnum rogāre tē volō.

ALCVMENA Quidvīs rogā!

AMPHITRYO

stultitia -ae *f* < stultus
superbia -ae *f* < superbus
superāre = superesse

Num tibi aut stultitia accessit aut superat superbia?

ALCVMENA

quī *adv* = quōmodo
: in mentem *venit*
percontārī = quaerere

Quī istuc in mentem est tibi ex mē, mī vir, percontārier?

AMPHITRYO

antid-hāc = antehāc
ut *eae* quae pudīcae sunt suōs virōs *appellāre* solent
ex-pers -rtis (< ex+pars) +*gen/abl*: e. reī/rē = quī rem nōn habet, sine rē

Quia salūtāre advenientem mē solēbās antidhāc,
appellāre itidem ut pudīcae suōs virōs quae sunt solent
—eō mōre expertem tē factam adveniēns offendī domī.

ALCVMENA

Ēcastor equidem tē certō herī hūc advenientem īlicō
et salūtāvī et 'valuissēsne ūsque' exquīsīvī simul,

ōsculum ferre = ō. dare
ferre tulisse/tetulisse: tetulī *perf 1 sg* = tulī

mī vir, et manum prehendī et ōsculum tetulī tibi.

SOSIA [*ad Alcumēnam*]

Tūn' herī hunc salūtāvistī?

ALCVMENA Et tē quoque etiam, Sōsia.

AMPHITRYO

Tū mē herī hīc vīdistī?

sī vīs *mē* deciēs (idem) dīcere

ALCVMENA Ego, inquam, sī vīs deciēs dīcere.

AMPHITRYO

In somnīs fortasse?|

ALCVMENA Immō vigilāns.

vae! *inteṙi* (+*dat*) = heu! (+*acc*)

AMPHITRYO Vae miserō mihi!

SOSIA

Quid tibi est?

dēlīrāre = īnsānus esse

AMPHITRYO Dēlīrat uxor.

SOSIA Ātrā bīlī percita est:
nūlla rēs tam dēlīrantēs hominēs concinnat citō.

ALCVMENA
Equidem ēcastor sāna et salva sum.

AMPHITRYO Cūr igitur praedicās
'tē | herī mē vīdisse', quī hāc noctū in portum advectī sumus?
Ibi cēnāvī atque ibi quiēvī in nāvī noctem perpetem,
neque meum pedem hūc intulī etiam in aedēs, ut cum exercitū
hinc profectus sum ad Tēloboās hostēs eōsque ut vīcimus.

ALCVMENA
Immō mēcum cēnāvistī et mēcum cubuistī.

AMPHITRYO Quid est?

ALCVMENA
Vēra dīcō.

AMPHITRYO Nōn quidem hercle dē hāc rē! — dē aliīs nesciō.

ALCVMENA
Prīmulō dīlūculō abiistī ad legiōnēs.

AMPHITRYO Quō modō?

SOSIA
Rēctē dīcit ut commeminit: somnium nārrat tibi.

AMPHITRYO
Tacē tū! [*Ad Alcumēnam*] Tū dīc! Egone abs tē abiī hinc hodiē cum dīlūculō?

bīlis -is *f*: ātra b. ē iecore fluēns hominēs īnsānōs facere dīcitur
tam citō hominēs dēlīrantēs concinnat (= facit)

advectī sumus : advect*us sum* (cum cēterīs)

quiēscere -ēvisse
nāvī (*abl*) = nāv*e*
īn-ferre in-tulisse il-lātum: pedem ī. = intrāre
ut (+*perf*) = postquam

cubāre -uisse -itum

dē aliīs *rēbus* nesciō *an vēra dīcās*

prīmulus -a -um = prīmus
dīlūculum -ī *n* = prīma lūx (diēī)

somnium -ī *n* = quod in somnīs vidētur

ALCVMENA

illī = illīc
ut = quōmodo

Quis igitur nisi vōs nārrāvit mī illī ut fuerit proelium?

AMPHITRYO

An iam id tū scīs?

quippe quī = quoniam, namque

ALCVMENA Quippe quī ex tē audīvī, ut urbem māximam

tū-te = tū (ipse)

expugnāvissēs rēgemque Pterelam tūte occīderis.

AMPHITRYO

Egone istuc dīxī?

tūte istic = tū ipse
ad-stāre = prope stāre

ALCVMENA Tūte istic, etiam adstante hōc Sōsiā.

AMPHITRYO [*ad Sōsiam*]

Audīvistīn' tū mē nārrāre haec hodiē?

audīverim = audīre potuī

SOSIA Ubi ego audīverim?

AMPHITRYO

hanc : Alcumēnam

Hanc rogā!

SOSIA Mē quidem praesente numquam factum'st, quod sciam.

ALCVMENA [*ad Amphitryōnem*]

mīrum *est* quīn (: cūr nōn) adversus (= contrā) tē dīcat

Mīrum quīn tē adversus dīcat!

AMPHITRYO [*ad Sōsiam*] Sōsia, age, mē hūc aspice!

SOSIA

Spectō.

tē adsentārī

AMPHITRYO Vēra volō loquī tē, nōlō adsentārī mihi:

Audīvistīn' tū hodiē mē illī dīcere ea quae illa autumat?

SOSIA

īnsānīre = īnsānus esse, dēlīrāre

Quaesō edepol, num tū quoque etiam īnsānīs, cum id mē interrogās,

quī ipsus equidem nunc prīmum istanc tēcum cōnspiciō simul?

AMPHITRYO [*ad Alcumēnam*]
Quid nunc, mulier? audīn' illum?

ALCVMENA Ego vērō—ac falsum dīcere!

AMPHITRYO
Neque tū illī neque mihi virō ipsī crēdis?

ALCVMENA Eō fit, quia mihi
plūrimum crēdō et sciō istaec facta proinde ut prōloquor.

AMPHITRYO
Tūn' 'mē herī advēnisse' dīcis?

ALCVMENA Tūn' 'tē abiisse hodiē hinc' negās?

AMPHITRYO
Negō enimvērō, et 'mē advenīre nunc prīmum' āiō 'ad tē domum.'

ALCVMENA
Obsecrō, etiamne hoc negābis: tē auream pateram mihi
dedisse dōnō hodiē, 'quā tē illī dōnātum esse' dīxerās?

AMPHITRYO
Neque edepol dedī neque dīxī—vērum ita animātus fuī
itaque nunc sum, ut eā tē paterā dōnem. Sed quis istuc tibi dīxit?

ALCVMENA Ego equidem ex tē audīvī et ex tuā accēpī manū
pateram.

AMPHITRYO Manē, manē, obsecrō tē! [*Ad Sōsiam*] Nimis dēmīror, Sōsia,
quī illaec illīc mē dōnātum esse aureā paterā sciat,

istanc (*acc f*) = istam
audīn' = audīs-ne
ego vērō *eum audiō*
eō = ideō, ob eam rem
istaec (= ista *n pl*) facta *esse*
illī = illīc
dīxerās : dīxistī
nimis : valdē
dē-mīrārī = mīrārī
quī *adv* = quōmodo
illaec (*nōm f*) = illa

con-venīre +*acc* = adīre

nisi tū dūdum hanc convēnistī et nārrāvistī haec omnia.

SOSIA

Neque edepol ego dīxī neque ĭstam vīdī nisi tēcum simul.

AMPHITRYO

Quid hŏc sit hominis?

vīn' = vīs-ne

ALCVMENA Vīn' prōferrī pateram?

eam prōferrī volō

AMPHITRYO Prōferrī volō.

ALCVMENA

intus : ē domō

prō-fertō -tōte *imp fut*

Fīat. [*Ad ancillam*] Ī tū, Thessala, intus pateram prōfertō forās,

quā hodiē meus vir dōnāvit mē.

[*Thessala aedēs intrat.*]

sē-cēdere = ā cēterīs discēdere

AMPHITRYO [*ad Sōsiam*] Sēcēde hūc tū, Sōsia!—

Enĭmvērō illud praeter alia mīra mīror māximē,

sī haec habet pateram illam.

id : *Alcumēnam habēre pateram*, quae...

SOSIA An etiam crēdis id?—quae in hăc cistulā

tuŏ signō obsignātā fertur.

salvum : integrum

AMPHITRYO Salvum signum est?

SOSIA Īnspice!

AMPHITRYO [*signum īnspiciēns*]

Rēctē, ita est ut obsignāvī.— —

[*Thessala pateram effert et Alcumēnae trādit.*]

ALCVMENA Quid verbīs opu'st? 777

em = ecce
eccam = ecce (vidē) eam
cedo! *interi* = dā!

Em tibi pateram, eccam!

AMPHITRYO Cedo mī!

sīs (< sī vīs) = quaesō
nunc-iam = nunc (*3 syllabae:* nun-ci-am)

ALCVMENA Age, aspice hūc, sīs, nunciam:

estne haec patera quā dōnātu's illīc?

AMPHITRYO — Summe Iuppiter!
Quid ego videō? Haec eă est profectō patera.—Periī, Sōsia!

SOSIA
Aut pol haec praestīgiātrīx mulier multō māxima est,
aut pateram hīc inesse oportet. [*Cistulam ostendit.*]

AMPHITRYO — Agedum, exsolve cistulam!

SOSIA
Quid ego istam exsolvam? Obsignāta est rēctē.—Rēs gesta est bene:
tū peperistī Amphitryōnem alium, ego alium peperī Sōsiam,
nunc sī patera pateram peperit, omnēs congemināvimus!

AMPHITRYO
Certum est aperīre atque īnspicere.

SOSIA — Vidě, sīs, signī quid siet,
nē posterius in mē culpam cōnferās.

AMPHITRYO — Aperī modo!
nam haec quidem nōs dēlīrantēs facere dictīs postulat.

ALCVMENA [*pateram ostendēns*]
Unde haec igitur est nisi abs tē, quae mihī dōnō data est?

AMPHITRYO
Opus mī est istuc exquīsītō.

SOSIA [*cistulam aperiēns*] — Iuppiter, prō Iuppiter!

AMPHITRYO
Quid tibi est?

SOSIA — Hīc patera nūlla in cistulā est!

pol *interi* = edepol
haec mulier
praestīgiātor -ōris *m* /-trīx -īcis *f* = quī /quae mīrīs artibus hominēs ēlūdit
age-dum = age
ex-solvere = solvere (: aperīre)

(nōs) congemināvimus = congemināti sumus (geminī factī sumus)

certum *mihi* est

quid signī = quod signum
posterius *adv* ↔ prius
culpa -ae *f* = causa accūsandī; c.am cōnferre in eum = eum accūsāre
postulat : vult

: mihi opus est istud exquīrere

AMPHITRYO Quid ego audiō?

SOSIA
Id quod vērum'st.

AMPHITRYO At cum cruciātū iam, nisi ăppāret, tuō!

ALCVMENA [*pateram ostendēns*]
Haec quidem appāret.

AMPHITRYO Quis igitur tibi dedit?

ALCVMENA Quī mē rogat.

SOSIA [*ad Amphitryōnem*]
Mē captās, quia tūte ab nāvī clanculum hūc aliā viā
praecucurristī, atque hinc pateram tūte exēmistī atque eam
huic dedistī, post hanc rūrsum | obsignāstī clanculum!

AMPHITRYO
Ei mihī! Iam tū quoque huius adiuvās īnsāniam?
[*Ad Alcumēnam*] Ain' 'herī nōs advēnisse hūc?'

ALCVMENA Āiō, adveniēnsque īlicō
mē salūtāvistī, et ego tē, et ōsculum tetulī tibi.

SOSIA
Iam illud nōn placet prīncipium dē ōsculō!

AMPHITRYO [*ad Alcumēnam*] Perge exsequī!

ALCVMENA
Lāvistī.

AMPHITRYO Quid postquam lāvī?|

ALCVMENA Accubuistī.

SOSIA [*ad Amphitryōnem*] Euge, optimē!
Nunc exquīre!

---

cruciātus -ūs *m* < cruciāre; cum cruciātū tuō *erit* (: cruciāberis)

is quī mē *inter*rogat

prae-currere -cucurrisse
ex-imere -ēmisse -ēmptum = prōmere

rūrsum = rūrsus
hanc *cistulam* rūrsus obsignā*vi*stī

ei mihi! = vae mihi!
īnsānia -ae *f* < īnsānus

(verbīs) exsequī = ōrdine nārrāre

lavāre = lavātum īre, lavārī

ac-cumbere -cubuisse

euge! *interi* = bene!

AMPHITRYO Nē interpellā! [*Ad Alcumēnam*] Perge porrō dīcere!

> nē interpellā = nōlī interpellāre
> porrō *adv* [→]: p. dīcere = loquī pergere, plūra dīcere

ALCVMENA

Cēna apposita est. Cēnāvistī mēcum — ego accubuī simul.

> simul *tē-cum*

AMPHITRYO

In eōdem lectō?

ALCVMENA In eōdem.

SOSIA Ei! Nōn placet convīvium.

AMPHITRYO

Sine modo argūmenta dīcat. [*Ad Alcumēnam*] Quid postquam cēnāvimus?

> sine dīcat = sine eam dīcere

ALCVMENA

'Tē dormītāre' aībās. Mēnsa ablāta est. Cubitum hinc abiimus.

> dormītāre = dormīre velle
> aībās = āiēbās
> cubitum *supīn* < cubāre; c. īre : dormītum īre

AMPHITRYO

Ubi tū cubuistī?

ALCVMENA In eōdem lectō tēcum ūnā in cubiculō.

> ūnā tē-cum

AMPHITRYO [*quī iam uxōrem suam impudīcam exīstimat*]

Perdidistī!

> im-pudīcus -a -um
> *mē* perdidistī

SOSIA Quid tibi est?

AMPHITRYO Haec mē modo ad mortem dedit!

> ad mortem dare : interficere

ALCVMENA

Quid iam, amābō?

> amābō *tē* : quaesō (dīc mihi)

AMPHITRYO Nē mē appellā!

SOSIA Quid tibi est?

AMPHITRYO Periī miser,

pudīcitia -ae *f* < pudīcus
pudīcitiae vitium additum est : pudīcitia corrupta est

quia pudīcitiae huius vitium mē hinc absente est additum.

ALCVMENA

tēd (*ante vōcālem*) = tē

Obsecrō, ēcastor, cūr istuc, mī vir, ex tēd audiō?

AMPHITRYO

Vir ego tuu*s* sim? Nē mē appellā, falsa, falsō nōmine!

SOSIA [*sēcum*]

haerēre = fīxa esse, locō movērī nōn posse
rēs haeret : rēs nōn prōcēdit

Haeret haec rēs, sī quidem hic iam mulier facta est ex virō!

ALCVMENA

quā... propter = quāpropter, quamobrem
quāpropter ist*a* dicta dīcantur mihi

Quid ego fēcī, quā istaec propter dicta dīcantur mihi?

AMPHITRYO

ēdictāre = praedicāre
dē-linquere -līquisse -lictum = male facere, peccāre

Tūte ēdictās facta tua—ex mē quaeris quid dēlīqueris?

ALCVMENA

sī fuī tēcum cui nupta sum

Quid ego tibi dēlīquī, sī cui nupta sum tēcum fuī?

AMPHITRYO

im-pudēns -entis = quem nihil pudet
quid ill*āc* (= ill*ā*) ... audācius *est?*
cognōscin' = cognōscisne

Tūn' mēcum fueris? Quid illāc impudente audācius?
Prō, dī immortālēs! [*Ad Sōsiam*] Cognōscin' tū mē saltem, Sōsia?

SOSIA

prope-modum = prope, paene

Propemodum.

AMPHITRYO Cēnāvīn' ego herī in nāvī in portū Persicō?

ALCVMENA

ad-sentīre=idem sentīre, vērum esse dīcere

Mihi quoque adsunt testēs quī illud quod ego dīcam adsentiant.

AMPHITRYO

frūstrārī = dēcipere, ēlūdere

Nescioquis praestīgiātor hanc frūstrātur mulierem.

ALCVMENA
Per suprēmī rēgis rēgnum iūrō et mātrem familiās
Iūnōnem, quam mē verērī et metuere est pār māximē,
ut mī extrā ūnum tē mortālis nēmō corpus corpore
contigit, quō mē impudīcam faceret.
AMPHITRYO Vēra istaec velim!
ALCVMENA
Vēra dīcō, sed nēquīquam, quoniam nōn vīs crēdere.
AMPHITRYO
Mulier es | —audācter iūrās!
ALCVMENA Quae nōn dēlīquit, decet
audācem esse, cōnfīdenter prō sē et prōtervē loquī.
AMPHITRYO [*cōnfīdentiam eius admīrāns*]
Satis audācter.
ALCVMENA Ut pudīcam decet.
AMPHITRYO Ain'? Verbīs proba's!—
Mulier, istam rem inquīsītam certum est nōn āmittere.
ALCVMENA
Edepol mē libente faciēs.
AMPHITRYO Quid ais? respondē mihi:
Quid sī addūcō tuŭm cognātum | hūc ā nāvī Naucratem,
quī mēcum ūnā vectu'st ūnā nāvī, atque is sī dēnegat
facta quae tū facta dīcis, quid tibi aequum est fierī?
Numquid causam dīcis quīn tē hōc multem mātrimōniō?
ALCVMENA
Sī dēlīquī, nūlla causa est.
AMPHITRYO Convenit. [*Ad Sōsiam*] Tū, Sōsia,

suprēmī rēgis (Iovis) rēgnum: caelum
pār est = aequum est, oportet
ut nēmō... : 'nēminem mortālem extrā (: praeter) tē ūnum mī corpus corpore *suō* contigisse'
quō (+*coni*) = ut (eō)
velim (: utinam) ist*a* vēra *essent*

nēquīquam = frūstrā

audāx, *adv* audācter

eam decet

prōtervus -a -um = audāx; *adv* -ē
cōnfīdentia -ae *f* < cōnfīdēns

proba *es*

in-quīsītus -a -um = nōn exquīsītus; rem i.am nōn ā-mittere : rem exquīrere
mē libente=ut mihi libet (↔ mē invītā)

ad-dūcere
co-gnātus -ī *m* = vir sanguine coniūnctus (ut avunculī fīlius)
dē-negāre = negāre
facta *esse*
multāre (rē) = pūnīre (rē āmissā)
mātrimōnium -ī *n* = vīta coniugum commūnis; (uxōrem) m.ō multāre : dīmittere ē m.ō

convenit = statūtum est (inter nōs)

hōs : servōs (quī rēs Amphitryōnis in aedēs cōnferant)

dūc hōs intrō!—Ego hūc ab nāvī mēcum addūcam Naucratem.

[*Amphitryō ad portum abit.*]

SOSIA [*ad Alcumēnam*]

sēriō *adv* < sērius -a -um
ec-quis = num quis

Nunc quidem praeter nōs nēmō est—dīc mihi vērum sēriō:
ecquis alius Sōsia intu'st, quī meī similis siet?

ALCVMENA

abīn' = abīs-ne (: abī!)
dignus *est*

Abīn' hinc ā mē? — Dignus dominō servus!

SOSIA

Abeō, sī iubēs.

[*Sōsia intrō abit.*]

ALCVMENA

facinus -oris *n* = factum
quī *adv* = quōmodo
īn-simulāre = accūsāre
falsō *adv* ↔ vērē
Naucratē (*abl*) cognātō meō

Nimis ēcastor facinus mīrum est, quī illī collibitum siet
meō virō sīc mē īnsimulāre falsō facinus tam malum!
Quidquid est, iam ex Naucratē cognātō id cognōscam meō.

[*Alcumēna aedēs intrat.*]

ACTVS TERTIVS

[*Iuppiter fōrmam et vestītum Amphitryōnis gerēns in scaenam prōcēdit et spectātōrēs alloquitur.*]

IVPPITER

Ego sum ille Amphitryō, cui est servus Sōsia,
īdem Mercurius quī fit quandō commodum'st,
in superiōre quī | habitō cēnāculō,
quī interdum fīō Iuppiter quandō libet.
865 Hūc autem cum extemplō adventum apportō, īlicō
Amphitryō fīō et vestītum immūtō meum.
869 Nunc Alcumēnae, quam vir īnsontem probrī
870 Amphitryō accūsat, vēnī ut auxilium feram.
880 Mercurium iussī mē continuō cōnsequī,
sī quid vellem imperāre.

[*Alcumēna īrā permōta ex aedibus ēgreditur.*]

Nunc hanc alloquar.

quandō = cum
commodus -a -um = conveniēns
cēnāculum -ī *n* = domūs pars superior; in superiōre c.ō : in caelō!
cum extemplō = cum prīmum
adventum apportō = adveniō
īnsōns -ontis = quī nōn dēlīquit, sine culpā
probrum -ī *n* = factum indignum/impudīcum

ALCVMENA [*quae Iovem nōn videt*]

Dūrāre nequeō in aedibus. Ita mē probrī,
stuprī, dēdecoris ā virō argūtam meō!—

[*Iovem cōnspiciēns*]

897 Sed eccum videō, quī modo mē miseram arguit
stuprī, dēdecoris.

dūrāre = sē tenēre
ne-quīre -eō = nōn posse
stuprum -ī *n* = probrum
dēdecus -oris *n* = factum indignum
arguere -uisse -ūtum = accūsāre

[*Iuppiter ad Alcumēnam accēdit. Illa sē ab eō āvertit.*]

IVPPITER Tē volō, uxor, colloquī.
Cūr ā mē tē āvertistī?

tē colloquī = tēcum c.

ALCVMENA Ita ingenium meum est:
inimīcōs semper ōsa sum obtuērier.

IVPPITER
Heia autem, 'inimīcōs'?

ALCVMENA Sīc est, vēra praedicō
—nisi etiam hoc falsō dīcī īnsimulātūrus es?

IVPPITER [*manum extendēns*]
Nimis īrācunda es.

ALCVMENA Potin' ut abstineās manum?
Nam certō, sī sīs sānus aut sapiās satis,
quam tū impudīcam esse arbitrēre et praedicēs,
cum eă tū sermōnem nec iocō nec sēriō
tibi habeās, nisi sīs stultior stultissimō!

IVPPITER
Sī dīxī, nihilō magis es, neque ego esse arbitror,
et id hūc revertī utī mē pūrgārem tibi.
Nam numquam quicquam meō animō fuit aegrius
quam postquam audīvī tēd esse īrātam mihi.
"Cūr dīxistī?" inquiēs. Ego expediam tibi:
nōn edepol quō tē esse impudīcam crēderem,
vērum perīclitātus sum | animum tuum,
quid facerēs et quō pactō id ferre indūcerēs.
Equidem iocō illa dīxeram dūdum tibi,
rīdiculī causā. Vel rogātō Sōsiam!

ALCVMENA
Quīn hūc addūcis meŭm cognātum Naucratem,
'testem quem' dūdum 'tē adductūrum' dīxerās

ōsa sum = ōdī
ob-tuērī = intuērī
heia *interi* = ain'
īrācundus -a -um = quī facile īrāscitur
potisne *est* ut abstineās = potestne *fierī* ut abstineās : abstinē
sī sīs... : sī essēs...
cum eă quam tū...
arbitrēre = arbitrēris
iocō (*abl*) = per iocum, iocī causā (↔ sēriō)
habeās : habērēs
sī dīxī 'tē impudīcam esse'
id (*adv*) : ideō
pūrgāre = pūrum facere, excūsāre
aegrē est (+*dat*) ↔ placet (meō animō : mihi)
ex-pedīre = explānāre, nārrāre
nōn quō (+*coni*) = nōn quod
(in animum) indūcere = cōnstituere
dīxeram : dīxī
rīdiculum -ī *n* = iocus
vel : modo
dīxerās : dīxistī

'tē hūc nōn vēnisse'?

IVPPITER Sī quid dictum est per iocum,
nōn aequum est id tē sēriō praevertier.

ALCVMENA
Ego illud sciŏ quam doluerit cordī meō!

IVPPITER
Per dexteram tuăm tē, Alcumēna, ōrō, obsecrō:
dā mihi | hanc veniam, ignōsce, īrāta nē siēs!

ALCVMENA
Ego istaec fēcī verba virtūte irrita.
Nunc, quandō factīs mē impudīcīs abstinī,
ab impudīcīs dictīs āvertī volō.
Valeās! Tibi habeās rēs tuās, reddās meās!
Iubĕn' mī īre comitēs?

IVPPITER Sānan' es?

ALCVMENA Sī nōn iubēs,
ībō egomet—comitem mihi Pudĭcitiam dūxerō.

IVPPITER
Manē! Arbitrātū tuŏ iūs iūrandum dabō
'mē meăm pudīcam esse uxōrem arbitrārier'!
Id ego sī fallō, tum tē, summe Iuppiter,
quaesō Amphitryōnī ut semper īrātus siēs!

ALCVMENA
Ā, propitius sit potius!

IVPPITER Cōnfīdō fore,
nam iūs iūrandum vērum tē adversum dedī.
Iam nunc īrāta nōn es?

prae-vertī (+*dat*) = praevertere, praeferre
sēriō praevertī : magis cūrāre quam quod sēriō dictum est

: quantō dolōre cor meum affēcerit

dextera -ae *f* = dextra (: fidēs, prōmissum)
venia -ae *f*: veniam dare = ignōscere
nē *sīs* = nōlī esse
virtūs : pudīcitia
irritus -a -um = nihil significāns, vānus
ā factīs impudīcīs mē abstin*uī*

valeās! = valē!

iubēn' = iubēs-ne

dūxerō : dūcam (*fut*)
Pudīcitia, dea

arbitrātū tuō = ex voluntāte tuā, ut tū vīs
iūs iūrandum = quod iūrātur; i. i. dare = iūrāre
uxōrem : Iūnōnem!

ā! *interi* = āh!
propitius -a -um = favēns

eum propitium fore

tē adversum : tibi

ALCVMENA Nōn sum.

IVPPITER Bene facis.

Nam in hominum aetāte multa ēveniunt huius modī:
capiunt volŭptātēs, capiunt rūrsum miseriās,
īrae interveniunt, redeunt rūrsum in grātiam.
Vērum īrae sī quae forte ēveniunt huius modī
inter eōs, rūrsum sī reventum in grātiam est,
bis tantō amīcī sunt inter sē quam prius.—

ALCVMENA

Prīmum cāvisse oportuit nē dīcerēs;
vērum eadem sī īdem pūrgās mī, patienda sunt.

IVPPITER

Iubĕ vērō vāsa pūra adōrnārī mihi,
ut quae apŭd legiōnēs vōta vōvī 'sī domum
rediissem salvus' ea ego | exsolvam omnia.

ALCVMENA

Ego istuc cūrābō.

IVPPITER [*ad servōs*] Ēvocāte hūc Sōsiam!—
Gubernātōrem quī in meā nāvī fuit
Blepharōnem arcessat, quī nōbīscum prandeat.

[*Exit Sōsia ex aedibus.*]

SOSIA

Amphitryō, adsum. Sī quid opus est, imperā: imperium exsequar.

IVPPITER

Sōsia, optimē advenīs.

SOSIA Iam pāx est inter vōs duōs?

aetās = vīta
huius modī = huius generis, tālis
capiunt : accipiunt

inter-venīre
grātiam : amīcitiam
sī quae = sī aliquae (īrae)
venīre vēnisse ventum
re-ventum est (ab iīs) = re-vēnērunt
bis tantō *magis* amīcī

cāvisse : cavēre

sī *tū* īdem (quī dīxistī) eadem *verba* mihi pūrgās

ad-ōrnāre = apparāre
vovēre vōvisse vōtum = deō prōmittere
ea vōta quae... vōvī
(vōtum) exsolvere = solvere, exsequī

ē-vocāre

prandēre = ante merīdiem cibum sūmere
quī prandeat (*coni*) = ut prandeat

Nam quia vōs tranquillōs videō, gaudeō et volup est mihi.

volup est = placet (↔ aegrē est)

IVPPITER

Dērīdēs, quī scīs haec dūdum mē dīxisse per iocum.

mē dērīdēs

SOSIA

An ĭd iocō dīxistī?| Equidem sēriō ac vērō ratus.

tē dīxisse ratus *sum*

IVPPITER

Habuī | expūrgātiōnem; facta pāx est.

SOSIA

Optimē est.

expūrgātiō -ōnis *f* < *ex-pūrgāre*=pūrgāre; e.em habēre = sē expūrgāre

IVPPITER

Ego rem dīvīnam intus faciam, vōta quae sunt.

ea quae vōta sunt

SOSIA

Cēnseō.

cēnseō *ita faciendum esse*

IVPPITER

Tū gubernātōrem ā nāvī hūc ēvocā verbīs meīs
Blepharōnem, quī rē dīvīnā factā mēcum prandeat.

SOSIA

Iam hīc erō cum illīc cēnsēbis esse mē!

IVPPITER

Āctūtum hūc redī!

[*Sōsia ad portum properat.*]

ALCVMENA

Num quid vīs, quīn abeam iam intrō, ut apparentur quibus opu'st?

ea quibus opus *est*

IVPPITER

Ī sānē, et quantum potest parāta fac sint omnia!

quantum (: quam celerrimē) *fierī* potest
fac *ut* parāta sint (: parentur)

ALCVMENA

Quīn venīs quandō vīs intrō? Faxō haud quicquam sit morae.

faxō = faciam (*fut*)
faciam *ut* haud quicquam morae (= nūlla mora) sit

loquer*e* = loque*ris*
proinde ut dīligentem uxōrem *loquī* decet (: oportet)

ambō -ae -ō = duo simul
frūstrā esse = errāre = fallī

fac *ut* adsīs = ades (*imp*)

tam etsī (tametsī) = etsī

fac ut abigās = abige
quō-vīs (*abl*) = quō-libet
com-minīscī -mentum = excōgitāre; fac *ut* commentus sīs (: comminīscāris)
mōrigerāre=mōremgerere
fac, *sī vīs*, *ut* haec cūrāta sint (: cūrentur)
ad-eō = quidem, sānē
ministrāre = servīre
sacrificāre = rem dīvīnam facere: bovem/ovem/porcum (*hostiam*) occīdere et deō offerre

abs-cēdere = dē-cēdere (↔ accēdere)
dictō audiēns esse (+*dat*) = oboedīre, pārēre
sē afferre = sē cōnferre, īre
mihi *dē* viā dēcēdere

eius imperiō dictō audiēns sum (= oboediō)

ad-monēre = monēre

IVPPITER

Rēctē loquere et dīligentem prōinde ut uxōrem decet.

[*Alcumēna aedēs intrat.*]

IVPPITER

Iam hī | ambō, et servus et era, frūstrā sunt duo,
quī mē Amphitryōnem rentur esse: errant probē!
Nunc tū, dīvīne Sōsia, hūc fac adsiēs!
(Audīs quae dīcō, tam etsī praesēns nōn ades.)
Fac Amphitryōnem | advenientem ab aedibus
ut abigās: quōvīs pactō fac commentus sīs!
Volō dēlūdī illunc, dum cum hāc ūsūrāriā
uxōre nunc mī mōrigerō. Haec cūrāta sint
fac, sīs, prōinde adeō ut velle mēd intellegis,
atque ut ministrēs mihi cum sacrificem mihi!

[*Iuppiter aedēs ingreditur.*]

[*Mercurius accurrit Sōsiae similis ut anteā.*]

MERCVRIVS

Concēdite atque abscēdite omnēs, dē viā dēcēdite!
Ego sum Iovī dictō audiēns, eius iussū nunc hūc mē afferō,
quam ob rem mihi magis pār est viā dēcēdere et concēdere.
Pater vocat mē, eum sequor,| eius dictō imperiō sum audiēns:
ut fīlium bonum patrī esse oportet, itidem ego sum patrī:
amantī subparasītor, hortor, adstō, admoneō, gaudeō;

sī quid patrī volup est, voluptās ea mihi multō māxima est.
Amat: sapit, rēctē facit,| animō quandō obsequitur suō
—quod omnēs hominēs facere oportet, dum id modō fīat bonō.
Nunc Amphitryōnem vult dēlūdī meus pater — faxō probē!
Iam hic dēlūdētur, spectātōrēs, vōbīs īnspectantibus!
Capiam corōnam mī in caput,| adsimulābō mē esse ēbrium,
[*tēctum mōnstrāns*] atque illūc sūrsum ēscenderō,| inde optimē aspellam virum
dē superō, cum hūc accesserit; faciam ut sit madidus sōbrius!

[*Amphitryōnem advenientem cōnspicit.*]

Sed eccum Amphitryōnem, advenit; iam ille hīc dēlūdētur probē!
Ībō intrō, ōrnātum capiam quī pōtīs decet,
dein sūrsum ascendam in tēctum, ut illum hinc prohibeam.

[*Mercurius aedēs intrat.*]

ob-sequī (+*dat*) = oboedīre, mōrem gerere
dum (+*coni*) = dummodo

corōna -ae *f*

īn-spectāre = spectāre

inter pōcula convīvae *corōnīs* sē ōrnāre solent

ē-scendere -disse = ascendere; -derō : -dam (*fut*)
as-pellere (< abs-) = abigere
dē superō : dē tēctō
madidus -a -um = ūmidus, ēbrius
sōbrius -a -um ↔ ēbrius

ōrnātum : corōnam
pōtus -a -um = ēbrius
decēre (+*dat*) = convenīre

ACTVS QVARTVS

[*Amphitryō sōlus ā portū revertitur.*]

AMPHITRYO

Naucratem quem convenīre voluī in nāvī nōn erat
neque domī, neque in urbe inveniō quemquam quī illum vīderit.
Sum dēfessus quaeritandō, nusquam inveniō Naucratem.
Nunc domum ībō atque ex uxōre | hanc rem pergam exquīrere,
quis fuerit quem propter corpus suŭm stuprī complēverit.
Nam mē quam illam quaestiōnem inquīsītam hodiē āmittere
mortuum satiu'st!
[*Ad ōstium accēdit.*] Sed aedēs occlūsērunt. Eugepae!
pariter hoc fit atque ut alia facta sunt! Feriam forēs.
[*Forēs pulsat.*] Aperīte hoc!| Heus, ecquis hīc est? Ecquis hoc aperit ōstium?

[*Mercurius in tēctō aedium appāret corōnā ōrnātus.*]

MERCVRIVS

Quis ad forēs est?

AMPHITRYO — Ego sum.

MERCVRIVS — Quid 'ego sum'?

AMPHITRYO — Ita loquor.

Naucratēs quem

quaeritāre = quaerere (iterum atque iterum)

propter quem

quaestiō -ōnis *f* < quaerere; q.em in-quīsītam āmittere = rem nōn exquīrere

satius *comp* = melius; mē mortuum *esse* satius *est*

oc-clūdere -sisse -sum = claudere (clāve)

eugepae! *interi* = euge!

pariter (atque ut) = eōdem modō (ut)

aperīte hoc *ōstium*

quid *ais* 'ego sum'

MERCVRIVS Tibi Iuppiter
dīque omnēs īrātī certō sunt, quī sīc frangās forēs!

quī frangās (*coni*) = quia frangis

AMPHITRYO
Quō modō?

MERCVRIVS Eō modō ut profectō vīvās aetātem miser!

aetātem : vītam (tōtam)

AMPHITRYO [*Mercurium in tēctō cōnspicātur*]
Sōsia!!!

cōnspicārī = cōnspicere

MERCVRIVS Ita, sum Sōsia, nisi mē id esse oblītum exīstimās?
Quid nunc vīs?

AMPHITRYO Sceleste! at etiam 'quid velim?' id tū mē rogās?

MERCVRIVS
Ita, rogō. Paene effrēgistī, fatue, foribus cardinēs!
1028 Quid mē aspectās, stolide? Quid nunc vīs tibi, aut quis tū es homō?

ef-fringere -frēgisse -frāctum < ex + frangere
ē foribus
fatuus -a -um = stolidus -a -um = stultus

AMPHITRYO
Verberō! etiam 'quis ego sim?' mē rogitās? . . . .
. . . .

[*Dēsunt trecentī ferē versūs.*]

[*Mercurius, postquam Amphitryōnī dērīsō etiam aquam in caput fūdit eumque ita madidum atque perturbātum ab ōstiō pepulit, tandem dē tēctō dēscendit in aedēs.*

Intereā Alcumēna tumultū et clāmōribus ēvocāta forās ēgreditur. Amphitryō rūrsus uxōrem stuprī accūsat ac tam ācriter increpat ut illa, quae iam nōn dubitat quīn vir īnsānus sit, īrāta in aedēs sē recipiat.

nōn dubitat *quīn* (+ *coni*) = certō crēdit (virum īnsānum esse)

Sōsia cum Blepharōne gubernātōre ā portū reversus dominum cōnfidenter adit, sed Amphitryō servō suō, quem eundem esse cēnset quī paulō ante sē ab aedibus prohibuerit, ācerrimē maledīcit ac verbera minātur.

Tum ipse Iuppiter Amphitryōnis fōrmam gerēns in ōstiō appāret, quem marītus īrātus 'moechum' appellat; ille vērō marītum pariter increpat eumque ab ōstiō pellit. Amphitryō dēspērāns cīvēs Thēbānōs advocat, nec quisquam eōrum adulterum ac marītum internōscere potest.

ad-vocāre

Postquam omnēs praeter Blepharōnem turbātī atque incertī discessērunt, Amphitryō amīcum suum cōnsulit, quid sibi faciendum esse cēnseat; nec vērō Blepharō dīiūdicāre quit, uter sit vērus Amphitryō atque Alcumēnae marītus.]

cōnsulere -uisse -sultum = interrogāre quid faciendum sit

quīre -eō -īvisse = posse

BLEPHARO

Vōs inter vōs partīte! Ego abeō, mihī negōtium est.
Neque ego umquam usquam tanta mīra mē vīdisse cēnseō.

partīre = partīrī
partīte *eam*
usquam *adv* = ūllō locō

AMPHITRYO

Blepharō, quaesō ut advocātus mī adsīs nēve abeās!

advocātus -ī *m* = vir quī adest amīcō quī accūsātur

BLEPHARO

Valē!
Quid opu'st mē advocātō, quī | utrī sim advocātus nesciō?

[*Abit Blepharō ad portum.*]

IVPPITER [*parvā vōce*]

Intrō ego hinc eō: Alcumēna parturit.

parturīre (< parere) = paritūra esse

[*Iuppiter intrō properat neque Amphitryō hoc videt.*]

AMPHITRYO

Periī miser!
Quid ego faciam, quem advocātī iam atque amīcī dēserunt?

Numquam edepol mē inultus istic lūdificābit, quisquis est!
Iam ad rēgem rēctā mē dūcam rēsque ut facta est ēloquar.
[*Circumspiciēns adulterum abesse animadvertit.*]
Sed ubi ille'st? Intrō edepol abiit, crēdō, ad uxōrem meam!
Quī mē Thēbīs alter vīvit miserior? Quid nunc agam,
quem omnēs mortālēs ignōrant et lūdificant ut libet?
Certum'st: intrō rumpam in aedēs, ubi quemque hominem aspexerō,
sī ancillam seu servum, sīve uxōrem sīve adulterum,
seu patrem sīve avŭm vidēbō | —obtruncābō in aedibus!
Neque mē Iuppiter neque dī omnēs id prohibēbunt, sī volent,
quīn sīc faciam utī cōnstituī! Pergam in aedēs nunciam!
[*Amphitryō ad ōstium versus properat, cum subitō ita clārē fulget ac tam validē tonat ut ille quasi mortuus ante forēs concidat.*]

in-ultus -a -um = sine poenā meritā
rēctā *viā*
mē dūcam : mē agam, ībō
circum-spicere = circum sē aspicere
quī = quis
mē (*abl*) miserior (= m. quam ego)
ut *iīs* libet
intrō rumpere = vī intrāre/penetrāre
avus -ī *m* = pater patris /mātris
etiam sī volent
quīn (+*coni*) = nē
fulgēre = subitō lūcēre; fulget = fulgur fit
tonāre -uisse: tonat = tonitrus fit
con-cidere -disse = ad terram cadere/lābī

ACTVS QVINTVS

terror -ōris *m* < terrēre

[*Bromia ancilla terrōre perturbāta ex aedibus properat nec Amphitryōnem humī iacentem videt.*]

BROMIA

opēs = vīrēs (animī)
sepelīre -īvisse -pultum = (fūnus) terrā operīre, mergere
quīn āmīserim = (tanta) ut eam nōn āmīserim
mē cōnsequī (: persequī)
op-primere = vī superāre
ē-nicāre = necāre

Spēs atque opēs vītae meae iacent sepultae in pectore,
neque ūlla'st cōnfīdentia iam in corde, quīn āmīserim!
Ita mī videntur omnia, mare, terra, caelum, cōnsequī,
iam ut opprimār, ut ēnicer. Mē miseram! Quid agam, nesciō.
Ita tanta mīra in aedibus sunt facta. Vae miserae mihi!

animō (*dat*) : mihi
ab-sūmere = cōnsūmere, perdere

Animō male'st, aquam velim. Corrupta sum atque absūmpta sum!
Caput dolet, neque audiō, nec oculīs prōspiciō satis,

videātur : vidērī (invenīrī) potest
contingere (+*dat*) = accidere

nec mē miserior fēmina est neque ūlla videātur magis!
Ita erae meae hodiē contigit: nam ubi parturit, deōs invocat

crepitus -ūs *m* < crepāre
sonitus -ūs *m* < sonāre
ut...! = quam...!

— strepitus, crepitus, sonitus, tonitrus! Ut subitō, ut prope, ut validē tonuit!

īn-sistere -stitisse = cōnsistere; īnstiterat : stābat

Ubi quisque īnstiterat, concidit crepitū. Ibi nescioquis māximā
vōce exclāmat: "Alcumēna, adest auxilium, nē timē!

cultor -ōris *m* = incola; caelī c. : deus
ex-surgere = surgere
oc-cidere -disse = concidere

Et tibi et tuīs propitius caelī cultor advenit.
Exsurgite" inquit "quī terrōre meō occidistis prae metū!"

ārdēre = igne cōnsūmī
cōn-fulgēre = fulgēre

Ut iacuī exsurgō. Ārdēre cēnsuī aedēs, ita tum cōnfulgē-

bant. Ibi mē inclāmat Alcumēna; iam ea rēs mē horrōre afficit.
Erīlis praevertit metus:| accurrō ut scīscam quid velit,
atque illam geminōs fīliōs puerōs peperisse cōnspicor!
Neque nostrum quisquam sēnsimus cum peperit, neque prōvīdimus.
[*Amphitryōnem cōnspicātur.*] Sed quid hoc? Quis hic est senex quī ante aedēs nostrās sīc iacet?
Numnam hunc percussit Iuppiter?
Crēdō edepol, nam—prō Iuppiter!—sepultu'st quasi sit mortuus.
Ībō et cognōscam, quisquis est. [*Ad dominum accēdit.*] Est Amphitryō hic quidem, erus meus!
Amphitryō!
AMPHITRYO Periī!
BROMIA Surge!
AMPHITRYO Interiī!
BROMIA [*manum eius prehendēns*] Cedo manum!
AMPHITRYO Quis mē tenet?
BROMIA
Tua Bromia ancilla.
AMPHITRYO Tōtus timeō,| ita mē increpuit Iuppiter.
Nec secus est quasi sī ab Accherunte veniam. Sed quid tū forās
ēgressa es?
BROMIA Eadem nōs formīdō timidās terrōre impulit.
In aedibus tū ubi habitās nimia mīra vīdī. Vae mihi,

in-clāmāre
horror -ōris *m* < horrēre
erīlis -e < erus/era
prae-vertere = plūs valēre, superāre
scīscere = cognōscere
sēns*it*, prōvīd*it*
prō-vidēre = (rem futūram) ante vidēre ac parāre
quid hoc *est*?
num-nam = num
inter-īre -iisse = perīre
in-crepāre = crepitū terrēre
secus = aliter
quasi sī = quam sī
Accherūns -untis *m* = Īnferī
ē-gredī -ior -gressum
eadem formīdō nōs...
im-pellere -pulisse -pulsum = percutere

Amphitryō! | Ita mihi animus etiam nunc abest.
AMPHITRYO Agedum expedī:
scīn' mē tuum esse erum Amphitryōnem?
BROMIA Sciŏ.

etiam nunc : iterum

AMPHITRYO Vidē etiam nunc!
BROMIA Sciō.
AMPHITRYO

gestāre = gerere

Haec sōla sānam mentem gestat meōrum familiārium.
BROMIA
Immō omnēs sānī sunt profectō.
AMPHITRYO At mē uxor īnsānum facit
suĭs foedīs factīs!

ut tū īdem

ut sciās tuam uxōrem esse piam et pudīcam

BROMIA At ego faciam tū īdem ut aliter praedicēs,
Amphitryō, piam et pudīcam | esse tuam uxōrem ut sciās.
Dē eă rē signa atque argūmenta paucīs verbīs ēloquar.
Omnium prīmum: Alcumēna geminōs peperit fīliōs.
AMPHITRYO
Ain' tū, geminōs?
BROMIA Geminōs.
AMPHITRYO Dī mē servant!

dīcere : loquī

BROMIA Sine mē dīcere,
ut sciās tibi tuăeque uxōrī deŏs esse omnēs propitiōs.
AMPHITRYO
Loquere!

uterus -ī *m* = venter mulieris
ex uterō exortī *sunt*
puerpera -ae *f* = mulier pariēns

BROMIA Postquam parturīre hodiē uxor occēpit tua,
ubi uterō exortī dolōrēs, ut solent puerperae,
invocat deŏs immortālēs, ut sibi auxilium ferant,

manibus pūrīs, capite opertō.| Ibi continuō contonat
sonitū māximō! Aedēs prīmō ruere rēbāmur tuās.
Aedēs tōtae cōnfulgēbant tuăe, quasi essent aureae!

AMPHITRYO
Quaesō, absolvitō hinc mē extemplō, quandō satis dēlū-seris!
Quid fit dĕīnde?

BROMIA Dum haec aguntur, intereā uxōrem tuam
neque gementem neque plōrantem nostrum quisquam audīvimus,
ita profectō sine dolōre peperit.

AMPHITRYO Iam istuc gaudeō,
utut ergā mē merita est.

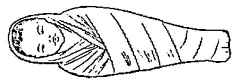
BROMIA Mitte ista, atque haec quae dīcam accipe:
Postquam peperit, puerōs lavere iussit nōs. Occēpimus.
Sed puer ille quem | ego lāvī, ut magnu'st et multum valet!
Neque eum quisquam colligāre quīvit incūnābulīs!

AMPHITRYO
Nimia mīra memorās. Sī istaec vēra sunt, dīvīnitus
nōn metuō quīn meăe | uxōrī lātae suppetiae sient.

BROMIA
Magis iam, faxō, mīra dīcēs: Postquam in cūnās con-ditu'st,
dēvolant anguēs iubātī dĕōrsum in impluvium duo
māximī; continuō extollunt ambō capita.|

AMPHITRYO [*pavēns*] Ei mihi!

operīre -uisse opertum
con-tonāre = tonāre
ruere = concidere
ab-solvere = līberāre
hinc : (ā) metū

īnfāns incūnābulīs colligātus

gemere -uisse = graviter spīrāre ob dolōrem
audīv*it*

anguis iubātus

accipe : audī
lavere lāvisse lautum = lavāre
puer ille: Herculēs
: ut magnus et validus est!
col-ligāre = vincīre, veste cingere
incūnābula -ōrum *n pl* = vestis quā colligātur īnfāns
dīvīnitus *adv* = ā dīvīs
nōn metuō quīn (+*coni*) = nōn dubitō quīn...
suppetiae -ārum *f pl* = auxilium
faxō : ita faciam
mīrum, *comp* magis m.
con-dere -didisse -ditum = pōnere (↔ prōmere)
dē-volāre
iubātus -a -um = iubam gerēns
ex-tollere = tollere
pavēre = formīdāre

BROMIA
Nē pavē! Sed anguēs oculīs omnēs circumvīsere.
Postquam puerōs cōnspicātī, pergunt ad cūnās citī.
Ego cūnās recessim rūrsum versum trahere et dūcere,
metuēns puerīs, mihi formīdāns; tantōque anguēs ācrius
persequī. Postquam cōnspexit anguēs ille alter puer,
citus ē cūnīs exsilit, facĭt rēctā in anguēs impetum:
alterum alterā prehendit eōs manū pernīciter!

AMPHITRYO
Mīra memorās, nimis formīdolōsum facinus praedicās;
nam mihi horror membra miserō percipit dictīs tuīs.
Quid fit dĕinde? Porrō loquere!

BROMIA
Puer ambō anguēs ēnicat!—
Dum haec aguntur, vōce clārā exclāmat uxōrem tuam...

AMPHITRYO
Quis homō?

BROMIA
...summus imperātor dīvum atque hominum Iuppiter.
Is 'sē' dīxit 'cum Alcumēnā clam cōnsuētum cubitibus,
eŭmque fīlium suum esse quī illōs anguēs vīcerit
—alterum tuum esse' dīxit 'puerum.'

AMPHITRYO
Pol mē haud paenitet,
sī licet bonī dīmidium mihi dīvidere cum Iove.
Abī domum, iubē vāsa pūra āctūtum ạdōrnārī mihi,
ut Iovis suprēmī multīs hostiīs pācem expetam.
[*Bromia intrō abit.*]
Ego Tēresiam coniectōrem | advocābō et cōnsulam

circum-vīsere = circumspicere; (*īnf prō ind.*)
circum-vīs*ere* : -vīs*unt*
cōnspicātī *sunt*
recessim (< recēdere) = rūrsum versum = retrah*ere*/dūc*ere* (*īnf*) : trah*ō*/dūc*ō* (*ind*)

persequ*ī* (*īnf*) : persequ*untur* (*ind*)
ex-silīre < ex + salīre

alterum alterā (*bis*)
pernīx -īcis = vēlōx; *adv* pernīciter

formīdolōsus -a -um = terribilis
mihi miserō
per-cipere = capere

exclāmat uxōrem tuam : e. nōmen uxōris tuae ("Alcumēna!")

dīv*um* = dīv*ōrum*

cōn-suēscere -ētum esse: c. (cubitū) cum = concumbere cum
(con-)cubitus -ūs *m* < (con-)cumbere
cōnsuētum *esse* cubitibus = concubuisse

paenitēre: mē paenitet = molestē ferō, doleō
dīmidium -ī *n* = dīmidia pars; bonī d. dīvidere : bonum aequē dīvidere
ex-petere = petere; Iovis pācem e. = ā Iove p. e.
hostia -ae *f* = bēstia quae sacrificandī causā occīditur
coniector -ōris *m* = quī signa dīvīna intellegit

quid faciendum cēnseat. Simul hanc rem, ut facta est, ēloquar.
[*Iterum tonat.*] Sed quid hoc? quam validē tonuit!—Dī, obsecrō vestram fidem!

[*Cum tonitrū appāret Iuppiter.*]

IVPPITER

Bonō animō es! Adsum auxiliō, Amphitryō, tibi ĕt tuīs.
Nihil est quod timeās. Hariolōs, haruspicēs
mitte omnēs! Quae futūra et quae facta ēloquar
multō adeō melius quam illī, cum sum Iuppiter.
Prīmum omnium Alcumēnae ūsūram corporis
cēpī, et concubitū gravidam fēcī fīliō.
Tū gravidam item fēcistī, cum | in ĕxercitum
profectu's. Ūnō partū duŏs peperit simul.
Eŏrum alter, nostrō quī est susceptus sēmine,
suĭs factīs tē immortālī afficiet glōriā.
Tū cum Alcumēnā uxōre antīquam in grātiam
redī! Haud prōmeruit quam ob rem vitiō verterēs:
meă vī subācta'st facere.—Ego in caelum migrō.

[*Abit Iuppiter in caelum.*]

AMPHITRYO

Faciam ita ut iubēs, et tē ōrō prōmissa ut servēs tua.
Ībō ad uxōrem intrō. Missum faciō Tēresiam senem.

[*Ad spectātōrēs versus.*]

Nunc, spectātōrēs, Iovis summī causā clārē plaudite!

---

faciendum *esse*

auxiliō (*dat*) = ad auxilium
hariolus -ī *m*, haruspex -icis *m*: coniectōrēs quī variīs modīs nūmen deōrum exquīrunt
quae futūra/facta *sunt*

con-cubitus -ūs *m* < concumbere

partus -ūs *m* < parere
alter: Herculēs
nostrō (: meō) sēmine susceptus est : ā mē sēminātus est (meus fīlius est)

prō-merēre = merēre
quam ob rem : ut
(id) vitiō (*dat*) vertere = vitium exīstimāre
sub-igere -ēgisse -āctum = cōgere

missum facere = dīmittere

DE GRAMMATICA

I. Dē prōnōminibus

A. Prōnōmina persōnālia.

egō*met* = ego (ipse)
mē*met* = mē (ipsum)
mihi*met* = mihi (ipsī)

[1] Aliquandō adicitur syllaba *-met: egomet, mēmet, mihimet* (*= ego, mē, mihi*).

tū*te* = tū (ipse)

[2] Ad persōnam secundam singulāris aliquandō adicitur *-te: tūte* (= *tū*).

ante vōcālem:
mē*d* = mē
tē*d* = tē

[3] Accūsātīvus et ablātīvus singulāris ante vōcālem interdum dēsinit in *-d: mēd, tēd* (= *mē, tē*).

B. Prōnōmina dēmōnstrātīva.

-s-ce

Ad fōrmās prōnōminum *hic* et *ille* in *-s* dēsinentēs interdum adicitur *-ce: hāsce, illīsce* (= *hās, illīs*).

-ic = *-e*
-aec = *-a*
-uc = *-ud*
-unc = *-um*
-anc = *-am*
-īc = *-ī*
-ōc = *-ō*
-āc = *-ā*
-aec = *-a*

Ad prōnōmina *ille* et *iste* aliquandō adicitur *-c:*

		Masc.	Fēm.	Neutr.
Sing.	nōm.	*illic*	*illaec*	
		istic	*istaec*	*illuc*
	acc.	*illunc*	*illanc*	*istuc*
		istunc	*istanc*	
	dat.		*illīc*	
			istīc	
	abl.	*illōc*	*illāc*	*illōc*
		istōc	*istāc*	*istōc*
Plūr.	nōm.			*illaec*
	acc.			*istaec*

ips*us* = ipse
ipse*met* = ipse

Prōnōmen *ipse:* nōm. masc. sing. *ipsus* (= *ipse*); adicitur *-met: ipsemet* (= *ipse*).

C. Prōnōmen interrogātīvum.

quī = *quis*

Masculīnum: nōminātīvus singulāris *quī* (127, 130, 382, 609, 1046 = *quis*).

D. Prōnōmen relātīvum.

quī = *quō/quā*

Ablātīvus singulāris: *quī* (261,419,535 = *quā*, 340 = *quō*); *quīcum* (99, 364 = *quōcum*).

II. Dē verbīs

A. Persōna.

Persōna secunda singulāris passivī nōnnumquam dēsinit in *-re* prō *-ris: mentīre* (344 = *mentīris*), *auferēre* (358 = *auferēris*), *vocāre* (382 = *vocāris*), *rēre* (659 = *rēris*), *arbitrēre* (905 = *arbitrēris*), *loquere* 973 = *loqueris*).

-re = -ris

B. Īnfīnītīvus.

Īnfīnītivus praesentis passīvī aliquandō dēsinit in *-ier* prō *-ī: fābulārier* (201 = *fābulārī*), *amplexārier* (465 = *amplexārī*), *memorārier* (512 = *memorārī*), *percontārier* (710 = *percontārī*), *arbitrārier* (932 = *arbitrārī*), *obtuērier* (900 = *obtuērī*), *praevertier* (921 = *praevertī*).

-ārier = -ārī
-ērier = -ērī
-ier = -ī
-īrier = -īrī

Īnfīnītīvus futūrī āctīvī: *-assere: oppugnassere* (210 = *oppugnātūrum esse*).

-assere = -ātūrum esse

Īnfīnītīvus praesentis prō indicātīvō: *suscipere, hortārī* (230 = *suscipit, hortātur*), *circumvīsere* (1110 = *circumvīsunt*), *trahere, dūcere* (1112 = *trahō, dūcō*), *persequī* (1114 = *persequuntur*).

C. Imperātīvus.

Ante imperātīvum pōnitur *nē: nē interpellā* (803 = *nōlī interpellāre, nē interpellāveris*), *nē mē appellā* (810, 813 = *nōlī mē appellāre*), *nē timē* (1064 = *nōlī timēre*), *nē pavē* (1110 = *nōlī pavēre*), *nē corrumpe* (530 = *nōlī corrumpere*).

nē -ā = nōlī -āre
nē -ē = nōlī -ēre
nē -e = nōlī -ere
nē -ī = nōlī -īre

D. Indicātīvus.

Imperfectum *-ība-* prō *-iēba-: scībam* (385 = *sciēbam*), *aībās* (807 = *āiēbās*), *aībat* (661 = *āiēbat*).

-ībam = -iēbam
-ībās = -iēbās
-ībat = -iēbat

E. Coniūnctīvus.

Coniūnctīvus praesentis verbī *esse:*

	Sing.	Plūr.
Pers. I	*siem*	—
Pers. II	*siēs*	—
Pers. III	*siet*	*sient*

siem = sim
siēs = sīs
siet = sit
sient = sint

DE VERSIBVS

I. Syllabae brevēs et longae.

Is amār' occēpit Alcumēnam clam virum.

Hic versus trēdecim syllabās continet: *i-s͡a-mā-r'oc-cē-pi-t͡Al-cu-mē-nam- clam- vi-rum.*

Syllaba **brevis** in vōcālem brevem dēsinit, ut *i, sa, pi, cu, vi*; syllaba **longa** dēsinit in vōcālem longam aut in diphthongum aut in cōnsonantem, ut *mā, roc, cē, tal, mē, nam, clam, rum*. In versibus legendīs ūna syllaba longa aequē prōdūcitur ac duae brevēs.

prō-dūcere = longum facere

In exemplīs quae sequuntur haec nota [⏑] syllabam brevem significat, haec [—] syllabam longam.

⏑ = syllaba brevis
— = syllaba longa

II. Contractiō syllabārum.

con-tractiō -ōnis *f* < contrahere

[A] Cōnsonāns vocābulī ultima cum vōcālī prīmā (vel *h-*) vocābulī sequentis ita contrahitur ut initium syllabae faciat:

Exempla ex *Amphitryōne:*

I-s͡a-mā-r'oc-cē-pi-t͡Al-cu-mē-nam 107
Ti-me-t͡ho-mō 295
Qui-d͡i-d͡ex-quī-ris 342
Qui-s͡e-ru-s͡es-t͡i-gi-tur- ti-bi 362

[B] Vōcālis vocābulī ultima (item *-am, -em, -im, -um*) ēlīditur ante vōcālem prīmam (vel *h-*) vocābulī sequentis.

Exempla:

Īb(ō) eg(o) illīc obviam 263
Tū m(ē) her(ī) hīc vīdist(ī)? Eg(o), inquam 725
c(um) extempl(ō) advent(um) apport(ō), īlicō 865

legendum sīc:
Īb'eg'illīc obviam
Tū m'her'hīc vīdist' eg'inquam
c'extempl'advent'apport' īlicō
Mercuriō'st
Alcumēna'st
bellum'st
Sōsia's

In vocābulīs *est* et *es* ēlīditur *e* post vōcālem et *-m*: *Nōmen Mercuriō (e)st mihi* 19, *Alcumēna (e)st* 99, *bellum (e)st* 101, *Sōsia (e)s* 427. Aliquandō scrībitur *-st, -s*: *factum'st* 431, 749, *ille'st* 1045, *ūlla'st* 1054, *proba's* 838.

Inter vocābula quae nōn contrahuntur pōnitur līnea tenuis [|]: *sī* | *ego* 358, *quō* | *agis tē?* 450, *quī* | *habitō* 863, *advēnimus,*| *ubi* 203, *facit,*| *animō* 995.

[C] Nōnnumquam etiam in eōdem vocābulō bīnae vōcālēs in singulās syllabās contrahuntur (id quod **synīzēsis** vocātur et hāc notā [͡] significātur).

Exempla ex *Amphitryōne: perdu͡ellēs* 250, *ante͡hāc* 458, *e͡āmus* 543, *ante͡it* 649, *a͡ībās* 807, *pro͡inde* 973, *de͡orsum* 1108, *hu͡ius* 96, *cu͡ius* 346, *e͡ius* 989.

͡ = synīzēsis -is *f*

III. Syllabae acūtae.

Is amā́re occḗpit Álcumḗnam clám virúm.

In hōc versū sex syllabae **acūtae** sunt: *mā́, cé, tál, mḗ, clám, rúm*. Syllabae acūtae, quae hāc notā [´] significantur, vōce māiōre seu clāriōre leguntur quam cēterae.

In versibus nōn sōlum syllaba vocābulī paenultima (i. e. secunda ā fīne) et antepaenultima (i. e. tertia ā fīne) acuī potest, sed etiam ultima.

´ = syllaba acūta

paen-ultimus -a -um < paene ultimus
acuere -uisse -ūtum = acūtum facere

IV. Syllabae correptae.

[A] Littera -*s* vocābulī postrēma interdum excidit post *u* vel *i* brevēs, ita ut syllabae -*us* et -*is* corripiantur in -*u'* et -*i'* (id quod in hōc librō scrībitur -u*s* et -i*s*):

Exempla ex *Amphitryōne: Iovis: Iovi'* 19; *prius: priu'* 102; *meus: meu'* 112; *nimis: nimi'* 213; *agis: agi'* 450; *magis: magi'* 595; *opus: opu'* 791.

ex-cidere -disse < ex + cadere
cor-ripere -iō -uisse -reptum = brevem facere (↔ prōdūcere)

Syllaba -*us* in -*u'* correpta cum *est* et *es* contrahitur in -*u'st* et -*u's;* item -*is* (i.e. -*i'* > -*e*) interdum cum *est* contrahitur in -*e'st:*

Exempla: *āctūru'st* 88, *praefectu'st* 100, *itūru'st* 263, *domu'st* 362, *eru'st* 381, *opu'st* 445, *vāniloquu's* 379, *dōnātu's* 780, *simile'st* 442, *quale'st* 537.

-u'st < -us est
-u's < -us es
-e'st < -is est

[B] Nōnnumquam corripitur syllaba longa quae syllabam brevem sequitur. Id fierī potest:

(1) sī syllaba brevis acuitur, ut *vídē* > *vídĕ*.

Exempla: *méŏ* 126, *scíŏ* 437, *hérĭ* 514, *tácĕ* 743, *mánĕ* 765, *vídĕ* 787, *túŏ* 774, *ábĭ* 1126, *éŏs* 657, *túăe* 453, *méăe* 1106, *éăm* 281, *súŏs* 712, *ápŭd* 947.

◡́ — > ◡́ ◡

⏑ — ´ > ⏑⏑´

(2) sī syllabam brevem et longam sequitur syllaba acūta, ut *meō mṓre* > *meŏ mṓre*.

Exempla: *eŏr' óppidum* 210; *herĭ mḗ* 731; *iubĕ vḗrō* 946; *meă vī́* 1143; *deŏs ésse* 284; *deŏs ínvocat* 1061; *in ĕxércitum* 125; *eŏs lḗgat* 205; *quidĕm cértē* 417; *meăe nū́ntiāre* 452; *enĭmvḗrō* 344; *volŭptā́tēs* 939; *suĭs fáctīs* 1140.

breviāre = brevem facere, corripere

Haec lēx, quā syllaba brevis syllabam sequentem breviāre vidētur, **brevis breviāns** appellātur. Ut ex exemplīs appāret, hāc lēge corripiuntur vel breviantur etiam syllabae quae dēsinunt in cōnsonantem aut in diphthongum.

˘ = syllaba correpta

Syllabae quae hāc lēge breviantur notā [˘] significāvimus.

V. Pedēs.

Is amā|r' occē|pit Al|cumē|nam clam| virum.

Īdem versus dīviditur in sex **pedēs**, quōrum prīmus est *i-sa-mā-*, secundus *roc-cē-*, tertius *pi-tal-*, quārtus *cu-mē-*, quīntus *nam-clam*, sextus *vi-rum*. Pēs dīcitur versūs pars quae plērumque duās aut trēs syllabās continet.

— ⏑ trochaeus -ī *m*
⏑ — iambus -ī *m*

Pedēs bīnārum syllabārum sunt **trochaeī** et **iambī**. Trochaeus cōnstat ex syllabā longā et brevī, ut *Rō-ma*; iambus ex brevī et longā, ut *vi-rō*.

— ⏑⏑ dactylus -ī *m*
⏑⏑ — anapaestus -ī *m*

Pedēs ternārum syllabārum sunt **dactylī** et **anapaestī**. Dactylus cōnstat ex syllabā longā et duābus brevibus, ut *fā-bu-la*; anapaestus ex duābus brevibus et longā, ut *do-mi-nō*.

— — spondēus -ī *m*
⏑⏑⏑ tribrachys -yis *m*

⏑⏑⏑⏑ proceleusmaticus -ī *m*

Saepe prō duābus syllabīs brevibus pōnitur ūna longa itemque prō ūnā longā duae brevēs. Ita in locō dactylī [— ⏑⏑] vel anapaestī [⏑⏑ —] duae syllabae longae [— —] inveniuntur, id est **spondēus**, et prō trochaeō [— ⏑] vel iambō [⏑ —] trēs brevēs [⏑⏑⏑], id est **tribrachys**. Rārius in locō dactylī vel anapaestī inveniuntur quattuor syllabae brevēs [⏑⏑⏑⏑], id est pēs **proceleusmaticus**.

In singulīs pedibus acuitur syllaba longa aut prior ex bīnīs brevibus: trochaeus —́ ⏑, iambus ⏑ —́, dactylus —́⏑⏑ aut —⏑́⏑, anapaestus ⏑⏑—́ aut ⏑́⏑—, spondēus —́— aut — —́, tribrachys ⏑́⏑⏑ aut ⏑⏑́⏑, proceleusmaticus ⏑́⏑⏑⏑ aut ⏑⏑⏑́⏑.

[VI] Versuum genera.

sēnārius -a -um < sēnī
septēnārius -a -um < septēnī -ae -a = 7 et 7...
octōnārius -a -um < octōnī -ae -a = 8 et 8...

Versūs quī in sēnōs pedēs dīviduntur **sēnāriī** appellantur; item **septēnāriī** dīcuntur versūs quī septēnōs, **octōnāriī** quī octōnōs pedēs continent.

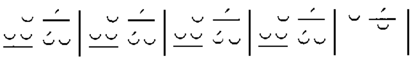
Trochaicus dīcitur versus quī nūllōs iambōs continet, sed tantum trochaeōs aliōsve pedēs quōrum prīmae syllabae acuuntur; quī nūllōs trochaeōs continet, sed tantum iambōs aliōsve pedēs quōrum nōn prīmae, sed ultimae aut paenultimae syllabae acuuntur, versus **iambicus** dīcitur.

VII. Versūs iambicī.

⏑ –́
⏑⏑ –́
– ⏑́⏑
– –́
⏑⏑́⏑
⏑⏑⏑́⏑
⏑⏑ pyrrichius -ī *m*

Versūs iambicī quibus ūtitur Plautus nōn sōlum iambōs [⏑ –́] continent, sed etiam hōs pedēs quōrum ultimae aut paenultimae syllabae acuuntur: anapaestōs [⏑⏑ –́], dactylōs [– ⏑́⏑], spondēōs [– –́], tribrachyēs [⏑⏑́⏑], rārius proceleusmaticōs [⏑⏑⏑́⏑]; sed pēs postrēmus aut iambus est aut ex duābus syllabīs brevibus cōnstat [⏑⏑], pēs **pyrrichius** quī vocātur.

[A] Versus **iambicus sēnārius** dīviditur in sex pedēs quī sīc ōrdinantur:

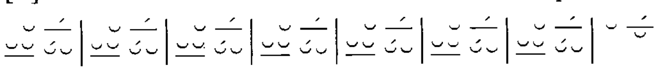

Exempla ex *Amphitryōne:* — versus

Iovi' iús|sū véni|ō. Nṓ|men Mér|curiṓ'st| mihi. 19
Haec úrb|s est Thḗ|b'In͡ ìl|līsc'hábi|tat͡ áe|dibús 97
Amphítry|ō, nā́|tus͡ Ár|gīs Ál|caeṓ| patre, 98
quīc'Ál|cumḗ|na'st núp|t'Ēléc|trī fī́|lia. 99
Bene prós|per'hóc͡ ho|di'ópe|ris prṓ|cessít| mihi. 463

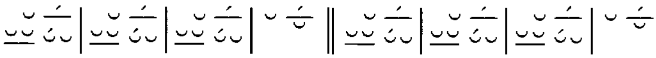
In *Amphitryōne* versūs sēnāriī iambicī sunt: 1–152, 463–498, 861–955, 974–983, 1007–1008, 1131–1143.

[B] Versus **iambicus octōnārius** cōnstat ex octō pedibus:

Versus iambicus octōnārius saepe in duās partēs dīviditur, quārum uterque quaternōs pedēs continet. In versū ita dīvīsō

nōn modo pēs postrēmus, sed etiam pēs quārtus semper iambus (vel pyrrichius) est:

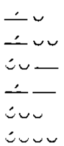

Exempla ex *Amphitryōne:*

versus
188 *Victṓ|rēs víc|tīs hós|tibús|| legiṓ|nēs réve|niúnt| domúm*
190 *Quod múl|ta Thḗ|bānṓ| poplṓ|| acér|b'obiḗ|cit fū́|nera*
191 *id v'ét| virtū́|te mī́|litúm|| vict'át|qu'expúg|nāt'óp|pidúm'st*
216 *Haec úbi| lēgā́|tī pér|tulḗ|r'Amphítry|'ē cás|trīs ī́|licō*
217 *prōdū́|cit͡óm|n'exér|citúm.|| Contrā́| Tēlóbo'|ex óp|pidṓ*
218 *legiṓ|nēs ḗ|dūcúnt| suā́s|| nimi' púl|chrīs ár|mīs práe|ditā́s*
251 *Vertén|tibús| Tēlóbo|īs tḗ|līs cóm|plēbán|tur cór|pora*
984 *Concḗ|dit'át|qu'abscḗ|dit'óm|nēs, dḗ| viā́| dēcḗ|dite!*
999 *Capiám| corṓ|nam m'ín| capút,|| adsímu|lābṓ| m'ess'ḗ|briúm*
1053 *Spēs át|qu'opḗs| vītáe| meáe|| iacént| sepúl|t'in péc|tore*
1055 *Ita mī́| vidén|tur͡óm|nia,|| mare, tér|ra cáe|lum cṓn|sequī́*

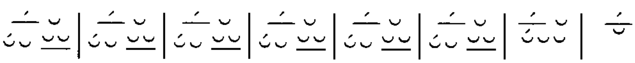
In *Amphitryōne* versūs iambicī octōnāriī sunt: 180–218, 248–262, 984–1005, 1053–1061, 1063, 1066–1071, 1074–1085.

VIII. Versūs trochaicī.

Versūs trochaicī nōn modo trochaeōs [—́ ⏑] continent, sed etiam aliōs pedēs quōrum prīmae syllabae acuuntur: dactylōs [—́ ⏑⏑], anapaestōs [⏑́⏑ —], spondēōs [—́ —], tribrachyēs [⏑́⏑⏑], rārius proceleusmaticōs [⏑́⏑⏑⏑].

Versus **trochaicus septēnārius** cōnstat ex septem pedibus integrīs et ūnā syllabā longā vel brevī. Pēs septima semper trochaeus [—́ ⏑] vel tribrachys [⏑́⏑⏑] est.

Exempla ex *Amphitryōne:*

versus
263 *Átta|t͡ílli|c͡hū́c͡ī|tū́ru's|t͡ī́b'e|g'íllī|c͡óbvi|ám,*
264 *néqu'eg'hun|c͡hóminem| hódi'a|d͡áedē|s͡hā́s si|n'úmqu' ac|cḗde|re.*
291 *Ī́b'ut͡er|ús quo|d͡ímpe|rā́vi|t͡Álcu|mḗnae| nū́nti|ém.*
336 *Nṓn͡ede|pól nun|c͡úbi ter|rā́rum| sím sci|ṓ, sī| quís ro|gét,*

néque mi|sér mē| cómmo|vēre| póssum| práe for|mīdi|ne! 337
Béne va|l'Álcu|mēna!| Cūrā| rém com|mūnem,| quód fa|cís. 499
Nímia| mémorās| mīra.| Séd vī|dístī|n'úxō|rém me|ám? 616
Ámphitry'|úxō|rém sa|lūtat| láetus| spērā|tám su|ám! 676
Pér su|prēmī| rēgis| rēgnum| iūr'et| mātrem| fámili|ās 831

In *Amphitryōne* versūs trochaicī septēnāriī sunt: 263–462, 499–550, 585–860, 956–973, 1009–1052, 1064–1065, 1072, 1086– 1130, 1144–1146.

IX. Versūs crēticī et bacchiacī.

Pēs **crēticus** cōnstat ex syllabā longā et brevī et longā, ut *fē-mi-nae;* **bacchīus** ex syllabā brevī et duābus longīs cōnstat, ut *se-cun-dum.*

— ᴗ — crēticus -ī *m*
ᴗ — — bacchīus -ī *m*

[A] **Crēticus tetrameter** dīcitur versus quī quattuor pedēs crēticōs continet:

tetrameter -trī *m* = versus quattuor pedum (= quaternārius)

— ᴗ — | — ᴗ — | — ᴗ — | — ᴗ —

Exempla ex *Amphitryōne:*

versus

Póstqu'utrím|qu'éxitúm'st| māximā| cōpiā 219
cōnsonát| térra, clā|mōr'utrím|qu'éfferúnt. 228
Ímperā|tōr utrím|qu'hínc et īl|línc Iovī 229

Interdum prō syllabā brevī longa invenītur: [— — —], i.e. pēs trium syllabārum longārum (**molossus** quī vocātur):

— — — molossus -ī *m*

nōs nostrās| mōre nós|tr'ét mod'īn|strūximús 221
hóstēs crē|brī cadúnt,| nóstrī cón|tr'íngruúnt 236

Prō syllabā longā etiam bīnae brevēs pōnī possunt, ut in hōc versū:

Dēniqu'út| vóluimús,| nóstra súpe|rát manús 235

In *Amphitryōne* versūs crēticī tetrametrī sunt: 219–221, 227–236.

[B] Versus **bacchiacus tetrameter** ex quattuor bacchīīs cōnstat:

ᴗ — — | ᴗ — — | ᴗ — — | ᴗ — —

Exempla ex *Amphitryōne:*

Ag'ī tū| secúndum!| Sequór sub|sequór tē. 551
Sceléstis|sim'áudēs| mihī prae|dicār'id: 561

562 *domī́ t'es|se núnc qu'hī|c⁀adés? Vē|ra dī́cō.*
568 *hom'ī́dem| duṓbus| locī́s⁀ut| simúl sit*

Nōnnumquam prō syllabā brevī longa invenītur: [— — —] (pēs molossus), ut in hīs versibus:

566 *Tūn⁀id dī|cer'áudēs| quod nḗm'um|qu'hom'ánt'hāc*
567 *vīdít, nec| potést fī|erī́, tem|por'ū́nō*

Rārius prō syllabīs longīs bīnae brevēs pōnuntur, ut in hīs versibus:

565 *Tūn' mḗ, ver|ber'áudē|s,⁀erúm lū|dificā́rī?*
572 *Meritṓ male|dīcā́s mihi,| sī nṓn⁀id⁀ī|ta fáctum'st*

In *Amphitryōne* versūs bacchiacī tetrametrī sunt 551–573. Versūs bacchiacī variī, quī et pedēs bacchīōs et aliōs continent, sunt 635–651.

X. Index versuum *Amphitryōnis* cōmoediae

Argūmentum: iambicī sēnāriī	654–860 trochaicī septēnāriī
Prologus: iambicī sēnāriī	861–955 iambicī sēnāriī
— — —	956–973 trochaicī septēnāriī
186–218 iambicī octōnāriī	974–983 iambicī sēnāriī
219–221 crēticī tetrametrī	984–1005 iambicī octōnāriī
222 trochaicus septēnārius	1006–1008 iambicī sēnāriī
227–236 crēticī tetrametrī	1009–1052 trochaicī septēnāriī
— — —	1053–1061 iambicī octōnāriī
248–262 iambicī octōnāriī	1062 anapaesticus
263–462 trochaicī septēnāriī	1063 iambicus octōnārius
463–498 iambicī sēnāriī	1064–1065 trochaicī septēnāriī
499–550 trochaicī septēnāriī	1066–1071 iambicī octōnāriī
551–573 bacchiacī tetrametrī	1072 trochaicus septēnārius
574–579 incertī	1073 iambicus quaternārius
— — —	1074–1085 iambicī octōnāriī
592–628 trochaicī septēnāriī	1086–1130 trochaicī septēnāriī
— — —	1131–1143 iambicī sēnāriī
635–651 bacchiacī variī	1144–1146 trochaicī septēnāriī

INDEX VOCABVLORVM

A
ā! 935
ab-igere -ēgisse -āctum 150, 979
abitus -ūs *m* 529, 641, 646, 662
abs-cēdere 984
ab-solvere 1097
ab-sūmere 1058
āctus -ūs *m* (*ante* 186)
āctūtum *adv* 530, 544, 627, 969, 1126
ad-dūcere 849, 854, 918, 919
ad-eō *adv* (*Prf* 42), 254, 468, 678, 982, 1134
ad-modum *adv* (*Prf* 110), 541
ad-monēre 993
adōria -ae *f* 193
ad-ōrnāre 946, 1126
ad-pōtus -a -um 282
ad-sentārī 702, 751
ad-sentīre 824
ad-simulāre 115, 999
ad-stāre 747, 993
adulter -erī *m* (*Prf* 115, 119, *Arg* 10), 1049
adventus -ūs *m* (*ante* 186), 641; a. um apportāre 865
adversum, a. īre 675, tē a. 936
adversus, tē a. 750
ad-vertere, animum a. (*Prf* 19), 95, 393
ad-vocāre (*ante* 1035), 1128
advocātus -ī *m* 1037, 1038, 1040
aedēs -ium *f* (*Prf* 104), 97, 150, 292, 350, 406, 448, 603, 617, 700, 733, 882, 978, 1018, 1048, 1050, 1052, 1057, 1067, 1072, 1080, 1095, 1096
aegrius *comp* 910
aegrum -ī *n* 641
aequum 687, 851, 921
aetās -ātis *f* (*Prf* 53), 938, 1023
aethēr -eris *m* (*Arg* 9)
af-ferre, sē a. 989
age-dum 783, 1081
agere ēgisse āctum (*Prf* 5), 88; 500; sē a. 450
āh! 520
āiō, aībat 661, aībās 807; quid ais? 364, 418, 620, 848
al-loquī (*ante* 19), 388, 881
amāre, amābō 540, 810
amātor -ōris *m* (*Prf* 80), 106
ambō -ae -ō 974, 1109, 1119
ā-mittere 847, 1017
ā-movēre -mōvisse 464, 468
amplexārī 465
an 457, 662, 690, 745, 773, 964
anguis -is *m* (*Prf* 102), 1108, 1110, 1113–1115, 1119, 1123
animatus -a -um 209, 762
ante-īre 649
antid-hāc 711
ap-parāre (*Prf* 15), 970
ap-portāre, adventum a. 865
arbitrātus -ūs *m* 259; 931
ārdēre ārsisse 1067
arguere -uisse -ūtum 883, 897
argūmentum -ī *n* (*Prf* 18, *Arg*), 51, 96; 423, 433, 806, 1087
a-spectāre 270, 1028
as-pellere 1000
as-portāre 207
attat! 263
audācter 836, 838
audiēns esse +*dat* 989, 991
auspicium -ī *n* 192, 196, 657; 690
autumāre 332, 416, 752
avus -ī *m* 1050

B
barba -ae *f* 445
beāre 641
bīlis -is *f* 727
blatīre 626

C
cadus -ī *m* 429
capessere, sē c. 262
captāre 422, 795
carnifex -icis *m* 376, 422, 518
cavea -ae *f* (*Prf* 2, 20)
cedo 778, 1076
cēnāculum -ī *n* 863
certum est 265, 339, 787, 847, 1048
circum-spicere (*ante* 1045)
circum-vīsere 1110
cistula -ae *f* 420, 773, 783, 792
citō *adv* (*Prf* 16), 689, 728
citus -a -um 1111, 1115
clam (*Prf* 79), 527; +*acc* 107
clanculum *adv* 523, 795, 797
cluēre 647
coetus -ūs *m* 657
co-gnātus -ī *m* 849, 860, 918
co-īre (*Prf* 116)
col-libēre -itum esse 343, 858
col-ligāre 1104
col-loquī (+*acc*) 339, 898
com-meminisse 254, 738
com-minīscī -mentum 979
commodus -a -um 862
com-morārī 690
com-movēre 337
com-mūtāre (*ante* 19), 53
com-placēre -uisse/-itum esse (*Prf* 42), 106
compos -otis 642
compressus -ūs *m* 109
com-primere -pressisse -pressum (*Prf* 100); 496
con-cēdere (*post* 150), 546, 984, 990
con-cidere (*post* 1052), 1063
concinnāre 529, 728
con-clūdere -sisse -sum 341
concubitus -ūs *m* 1136
con-cumbere -cubuisse (*Prf* 88)
con-dere -didisse -ditum 1107
con-dignus -a -um 537, 538
con-dōnāre 536
cōn-ferre con-tulisse col-lātum (*ad* 854), sē c. (*post* 460), culpam c. in 788
cōnfīdenter 339, 837
cōnfīdentia -ae *f* (*post* 837), 1054
cōn-fulgēre 1067, 1096
con-gemināre (*Prf* 89), 786
coniector -ōris *m* 1128
cōn-sequī 635, 880, 1055
cōn-servus -ī *m* 129
cōn-similis -e (*Prf* 113), 443
cōn-sonāre 228
cōn-spicārī (*ad* 1024), 1070, 1111
cōn-suēscere -ēvisse/-ētum esse 1122
cōnsulere -uisse -sultum (*ante* 1035), 1128
con-templāre 441
con-tinēre 690
con-tingere -tigisse -tāctum (*post* 408), 834; 187, 1061
con-tonāre -uisse 1094
contrā *adv* 217, 222, 227, 236, 339, 655

con-tundere -tudisse -tūsum (*ad* 395), 407, 618, 624
con-venīre 767, 1009; 853
corōna -ae *f* 999
cor-rumpere 530, 1058
crēber -bra -brum (*Prf* 13), 236
crēbrō *adv* 128
crepāre -uisse 496
crepitus -ūs *m* 1062, 1063
cruciātus -ūs *m* 793
cubitus -ūs *m* 1122
cui-vīs 594 v. quī-vīs
culpa -ae *f* 788
cultor -ōris *m* 1065

D
dē-cēdere (*Prf* 43), 984, 990
decēre +*dat* 1007
dē-cipere -iō -cēpisse -ceptum (*Prf* 114, *Arg* 5), 424
dēdecus -oris *n* 883, 898
dē-dere -didisse -ditum 258
dē-discere 688
dē-dūcere 215
dē-ferre 701
dēfessus -a -um (*ante* 186), 1014
dē-ligere -lēgisse -lēctum 204
dē-linquere -līquisse 816, 817, 836, 853
dēlīrāmenta -ōrum *n pl* 696
dēlīrāre 727, 728, 789
dē-lūdere (*Arg* 7), 295, 980, 997, 998, 1005, 1097
dē-mīrārī 765
dē-negāre 850
dē-perīre 517
dērīdiculum -ī *n* 682
dē-volāre 1108
dextera -ae *f* 923
diciō -ōnis *f* 259
dictō audiēns esse 989, 991
dī-iūdicāre 677, (*ante* 1035)
dīlūculum -ī *n* 737, 743
dīmidium -ī *n* 1125
disertus -a -um, *adv* -ē 579
dis-pertīre (*Prf* 6), 220
dīvīnitus *adv* 1105
dīvīnus -a -um (*Prf* 80), 258, 966, 968, 976
dīvus -ī *m* (*Prf* 58), 635, 1121
dolus -ī *m* (*Arg* 5)
dōnāre (+*abl*) 137, 761, 763, 766, 771, 780
dōnec (*Arg* 9), 598
dōnō dare 534, 538, 761, 790
dormītāre 807
dracō -ōnis *m* (*Prf* 102)
dūcere, sē d. 1042
ductus -ūs *m* 196, 657
dūdum *adv* 387, 479, 602, 620, 624, 661, 683, 691, 692, 699, 767, 916, 963; iam d. 618
duellum -ī *n* 189
dum +*coni* 996
dūrāre 882

E
ē-bibere 431
ēcastor 508, 537, 663, 682, 698, 714, 730, 812, 858
eccam 778
eccum 120, 335, 497, 897, 1005
ec-quid 577
ec-quis 856, 1020
edepol 281, 282, 336, 441, 516, 654, 753, 762, 768, 848, 913, 1041, 1045, 1074
ē-dere -didisse -ditum (*Prf* 51, 82), 232
ē-dictāre 816
ē-dissertāre 600
ē-dormīscere 697
ē-dūcere 218; 430
ef-ferre ex-tulisse ē-lātum 228
efflīctim *adv* 517
ef-fringere -frēgisse -frāctum 1026
ef-fugere 451
ego-met 416, 425, 434, 457, 598, 607, 930
ē-gredī -ior -gressum 1079
ei! 798, 805, 1109
ē-loquī 51, 96, 200, 420, 1042, 1087, 1129, 1133
ē-lūdere (*Prf* 113), 265
em 778
ē-mentīrī 411
ē-nicāre 1056, 1119
enim, certē e. 331, 658
enim-vērō 344, 410, 759, 772
eō (= ideō) 756
era -ae *f* (*ante* 186), 261, 452, 974, 1061
erīlis -e 1069
errāre 975
ē-scendere 1000
euge! 802
eugepae! 1018
ē-venīre (*Prf* 25), 187, 938, 941
ē-vocāre 949, 967
ex-cipere (*Prf* 96)
ex-clāmāre (+*acc*) 1120
ex-imere -ēmisse -ēmptum 796
ex-optāre 654
ex-orīrī -ortum 422, 1092
ex-ossāre 342
ex-pedīre 912, 1081
ex-perīrī -pertum 508, 512, 637, 662
ex-pers -pertis 713
ex-petere 1127
ex-pūrgāre (965)
expūrgātiō -ōnis *f* 965
ex-quīrere -sīvisse -sītum 342, 715; 628, 791, 803, 1015
ex-sequī 262, 956; 801
ex-silīre -uisse 1115
ex-solvere 783, 784; 948
ex-stinguere -īnxisse -īnctum (*ante* 186), 189
ex-surgere 1066, 1067
extemplō *adv* 207, 865, 1097
ex-tollere 1109

F
fac +*coni* 971, 976, 979, 982
faciēs -ēī *f* (*Arg* 1)
facinus -oris *n* 858, 859, 1117
falsō *adv* 859, 902
familiāris -is *m* 127, 146, 359, 1083
fatuus -a -um 1026
faxō (*fut*) 972, 997, 1107
ferīre 232, 1019
fēstus -a -um (*Prf* 12, 13)
fidēs -eī *f* 376, 455, 1130; 391
foedus -eris *n* 395
formīdāre (*ad* 320), 1113
formīdō -inis *f* 337, 1079
formīdolōsus -a -um 1117
forte, sī f. 457, f. sī 621
frētus -a -um (*Prf* 37), 212
frūstrā esse 974
frūstrārī 830
fugāre (*Prf* 75), 136
fulgēre -sisse (*post* 1052)
fūnus -eris *n* (*Prf* 9), 190
furcifer -erī *m* 539
fūstis -is *m* 358

G
gemere -uisse 1099
gēns, nusquam gentium 620, 686
gerere gessisse gestum 196, 655,

784; mōrem g. 131
gestāre 1083
gradus -ūs *m* (*Prf* 4)
grammaticus -ī *m* (*Prf* 121, 126)
grātia -ae *f* 940, 942, 1141

H
hāc *adv* 628, 660
haerēre haesisse 814
hariolus -ī *m* 1132
haruspex -icis *m* 1132
heia! 901
hercle 397, 408, 736
hirnea -ae *f* 429, 431, 432
histriō -ōnis *m* (*Prf* 5)
horror -ōris *m* 1068, 1118
hostia -ae *f* (*ad* 983), 1127

I
id *adv* 909
ignōbilis -e 440
īlicō *adv* 216, 714, 799, 865
illī *adv* 133, 148, 249, 744, 761
illic *m* 149, 263, 432; illaec *f* 766; illuc *n* 270; illunc *acc m* 150, 980; illīc *dat m* 263; illāc *abl f* 432, 818; illaec *acc pl n* 416
illō *adv* 197, 203, 603
il-lūcēscere 547
imāgō -inis *f* 121, 141, 265, 458
im-mūtāre 456, 866
im-pellere -pulisse -pulsum 1079
im-percere 500
im-prānsus -a -um 254
im-pudēns -entis 818
im-pudīcus -a -um (*ante* 809), 834, 905, 913, 926, 927
in-cēdere -cessisse 119, 335
in-clāmāre 1068
in-crepāre -uisse (*Prf* 117), 213, 1077
incūnābula -ōrum *n pl* 1104
in-dūcere (*Prf* 59, 105), 915
indūtiae -ārum *f pl* 389
īn-ferre in-tulisse il-lātum 733
īnfortūnium -ī *n* 451
in-gredī -gressum 429
ingruere 236
in-iūrātus -a -um 437
in-quīsītus -a -um 847, 1017
īnsānia -ae *f* 798
īnsānīre 753
īn-sānus -a -um (*ad* 604), 1084
īn-scendere -disse 450
īn-sciēns -entis (*Prf* 114)
īn-simulāre 859, 902
īn-sistere -stitisse 1063
īnsōns -ontis 869
īn-spectāre 998
īn-spicere -iō -exisse -ectum (*ad* 441), 442, 774, 787
inter-īre -eō -iisse 1076
inter-necāre 189
inter-nōscere -nōvisse (*Prf* 111), 142
inter-venīre 940
intrō *adv* 409, 617, 854, 970, 972, 1007, 1039, 1045, 1145
intus 770
in-ultus -a -um 1041
invītus -a -um 663
iocus -ī *m* (*Prf* 62); iocō 906, 916, 964; per iocum 920, 963
ipse-met 102
ipsus 252, 415, 754
īrācundus -a -um 903
īrāscī 522, 540
ir-ritus -a -um 925
istic *m* 575, 619, 747, 1041; istuc *n* 512, 595, 596, 628, 692, 710, 747, 763, 791, 812, 949, 1100; istunc *acc m* 699; istanc *acc f* 754; istōc *abl n* 378; istaec *n pl* 757, 815, 834, 925, 1105
iterāre (*Prf* 127), 211
itidem 443, 712, 992
iuba -ae *f* (*ad* 1108)
iubātus -a -um 1108
iūrāre 435, 436, 831
iūrātus -a -um 437
iūrgium -ī *n* (*Prf* 118, *Arg* 8)
iūs iūrandum 931, 936
iussū 19, 989

L
lanterna -ae *f* 149, 406
lavāre/lavere lāvisse lautum 802, 1102, 1103
lēgāre 205
libēns -entis (*Prf* 89), 531, 848; *adv* libenter
licēre -itum esse 617
longitūdō -inis *f* (*ad* 279), 281
lūcēscere lūxisse 533, 543
lūdificārī 565, -āre 1041, 1047

M
madidus -a -um 1001
maeror -ōris *m* 635
magn-animus -a -um 212
māla -ae *f* 408, 445
male-dīcere (*ante* 186), 572
manēre mānsisse 546, 696, 765
manus -ūs *f* 235
mātrimōnium -ī *n* 852
māvellem (= māllem) 512
mēd *acc* 359, 400, 434, 435, 982; *abl* 663
meditārī 197, 202
meī *gen* (*ad* 284), 442, 601, 856
mē-met *acc* 607
memoriter 417
mendācium -ī *n* 198, 370
mentum -ī *n* 445
mercātūra -ae *f* (*Prf* 37)
mercēs -ēdis *f* 646
merērī -itum (*ad* 572), 1101
meritō *adv* 572
migrāre (*Prf* 35, 68), 1143
mihi-met *dat* 597
ministrāre 983
minus *adv* 479
mīrum -ī *n* 616, 772, 1036, 1057, 1080, 1105, 1117
miseria -ae *f* (*Prf* 10), 939
missum facere 1145
mittere 546, 1101, 1133
modus, quem ad modum 442; huius modī 938, 941
moechus -ī *m* 135
molestia -ae *f* 464
morārī (*ante* 546)
mōrigerāre 981
mōs, mōrem gerere 131
multāre 852
muttīre 381, 520

N
nam, quō... nam 592
nē +*imp* 530, 803, 810, 813, 1064, 1110
nē-quīquam 835
ne-quīre -eō -īvisse 882
nescio-quid 605
nescio-quis 331, 830, 1063; -quem *acc* 332
nī 357, 440; quid nī 434
nihilō 596, 908
nimis 213, 218, 442, 765, 858, 1117
nimius -a -um 616, 1080, 1105
noctū *adv* (*ante* 186)
nox, *abl* noctū 404, 412, 731
nūmen -inis *n* (*Prf* 99, *ad* 1132)

num-nam 1073
num-quid 347, 852
nunc-iam 778, 1052
nupta 99, 364, 817
nusquam 576, 620, 686, 1014

O
ob-dormīre 620
ob-icere -iō -iēcisse -iectum 190, 605
ob-secrāre 388, 455, 765, 923, 1130; obsecrō 682, 760, 812
ob-sequī 995
ob-servāre 270
ob-signāre421,774,775,784,797
ob-temperāre 449
ob-truncāre 252, 415, 1050
ob-tuērī 900
ob-tundere -tudisse -tūsum 606
ob-viam 263 (*post* 675)
oc-cidere -disse 1066
oc-cipere -iō -cēpisse -ceptum (*Prf* 38), 107, 1091, 1102
oc-clūdere -sisse -sum 1018
octōgēsimus -a -um (*Prf* 44)
ōdisse, ōsa sum 900
of-fendere -disse (*ante* 551), 613, 713
offirmātus -a -um 646
opēs -um *f pl* 1053
opīnārī (*Prf* 52), 186, 574
opīniō -ōnis *f* 545
op-primere -pressisse -pressum 1056
optātō *adv* 658
opus est -tō 628, 791
ōrdō, ōrdine 211, 599
ōrnātus -ūs *m* 116, 1007
ōsa sum 900

P
pactum -ī *n*: *abl* quō p.ō 137, 592, 915, quōvīs p.ō 979
paenitēre, mē paenitet 1124
pār est 832, 990
pariter 1019
partīre 1035
parturīre 1039, 1061, 1091
partus -ūs *m* 1138
parum-per 389, 638
patera -ae *f* 260, 419, 420, 534, 760...796
pavēre (*ad* 1109), 1110
peccāre 383
peccātum -ī *n* 257
pellis -is *f* (*ad* 123)
pendēre pependisse 280
penetrāre, sē p. 250
per-agere (*Prf* 28)
per-ciēre -ciisse -citum (*ad* 569), 727
per-cipere 1118
per-contārī 710
perduellis -is *m* 250, 642
peregrē 361
pergere (*post* 332), 1052, 1111
perīclitārī 688, 914
pernīx -īcis, *adv* -īciter 1116
perperam *adv* 248
perpes -etis 280, 732
per-sequī, imperium p. 622
persōna -ae (*Prf* 5, 21, 105)
pinnula -ae *f* (*ante* 19), 143
pius -a -um (*Prf* 60), 1086
placēre -itum esse 635
pol 782, 1124
poplus -ī *m* 101, 190, 259
populāris -is *m* 193
porrō *adv* 803, 1119
posterius 788
postrī-diē 256
postulāre +*īnf* 361, 789
potin' 903
potīrī +*abl/gen* (*Prf* 75), 187
potis est 626
pōtitāre 261, 419, 535
pōtus -a -um 1007
prae *adv* 543
prae-currere -cucurrisse 796
praeda -ae *f* (*Prf* 73), 193
prae-dicāre 359, 402, 561, 730, 901, 905, 1085, 1117
praeditus -a -um 218
prae-ficere -iō -fēcisse -fectum (*Prf* 70), 100, 211, 363
prae-mittere (*ante* 186), 195, 602
praesēns, in rē praesentī 249
praesertim (*Prf* 124), 655
prae-servīre 126
praestīgiātor -ōris *m* 830
praestīgiātrīx -īcis *f* 782
prae-vertere 528, 1069, -ī 921
prandēre -disse -ānsum 951, 968
prīmōrēs -um *m pl* 204
prīmulus -a -um 737
prō! 376, 791, 822, 1074
probē 282, 424, 975, 997, 1005
probrum -ī *n* 869, 882
prō-cēdere 463
prō-dūcere 217
prō-gnātus -a -um 365, 614, *m pl* 650
pro-inde 214; p. ut 517, 757, 973, 982
prologus -ī *m* (*Prf* 17, *ante* 19)
prō-loquī 202, 248, 757
prō-merēre 1142
prope-modum 823
properē 215
propitius -a -um 935, 1065, 1090
propter-eā 119
prosperus -a -um (*Prf* 77); *adv* -ē 463
protervus -a -um, *adv* -ē 837
prō-vidēre 1071
pudīcitia -ae *f* 811, 930
pudīcus -a -um (*Prf* 60), 712, 838, 932, 1086
puer-pera -ae *f* 1092
pultāre 449
pūrgāre 909, 945

Q
quā propter 815
quadrīgae -ārum *f pl* 422, 450
quaeritāre 1014
quaesō 500, 625, 753, 934, 1037, 1097
quaestiō -ōnis *f* 1017
quandō (= cum) 123, 862, 864, 972, 1097; (= quoniam) 265, 390, 440, 926, 995
quantum potest 971
quasi +*coni* 115, 200, 683, 1096; q. sī 1078
quī (= quis) 127, 130, 382, 609, 1046
quī *abl* 261,419,535; +*coni* 340
quī *adv* (= quōmodo) 626, 710, 766, 858
quic-quam 248, 910, 972
quī-cum 99, 364
quid nī 434
quid-vīs 391, 393, 708
quī- quae- quid/quod-libet (*Prf* 11), (*ad* 391, 393)
quīn *adv* 359, 410, 617; 918,972
quīn (+*coni*) 750, 852, 970, (*ante* 1035), 1052, 1054, 1106
quippe quī 745
quīre -eō -īvisse (*ante* 1035), 1104
quī- quae- quod-vīs (*Prf* 26, 27), *dat m* cui-vīs 594, *abl n* quō-vīs 979
quō (+*coni*) 834; nōn quō 913

R
raptor -ōris *m* 206
ratus -a -um < rērī
recessim 1112
re-cipere, sē r. 645, 663
rēctā *adv* 1042, 1115
re-ferre ret-tulisse (*Prf* 83, 87)
rēgia -ae *f* (*Prf* 94)
rēgnum -ī *n* (*Prf* 74), 194, 831
rērī ratum (*ante* 635), 656, 659, 964, 975, 1095
rēs, rem (pūblicam) gerere 196, 655
re-ticēre 397
rīdiculum -ī *n* 917
rogāre (= interrogāre) 336, 708, 749, 794, 917, 1025, 1026
ruere 1095
rūmiferāre 678
rumpere, intrō r. 1048
rūrsum 797, 939, 940, 942; r. versum 1112

S
sacrificāre 983
saltem 438, 642, 822
satin' 509, 578, 604
satius 1018
scaena -ae *f* (*Prf* 2)
schema -ae *f* 117
scīn' 356, 1082
scīpiō -ōnis *m* 520
scīscere 1069
sē-cēdere 771
secundum *adv* 551
sē-cūrus -a -um (*Prf* 95)
secus 1078
sedēre, apud hostēs s. 599
sēmen -inis *n* 1139
sēmināre 482
sepelīre -īvisse -pultum 1053, 1074
sēriō *adv* 855, 906, 964
sērium -ī *n* 921
servāre, prōmissum s. 1144
servīlis -e (*ante* 19), 117
siem (= sim) 130, 434; sient (= sint) 209, 1106; siēs (= sīs) 924, 934, 976; siet (= sit) 105, 392, 485, 787, 856, 858
signum -ī *n* (*Prf* 98), 145, 146, 1087
similis -e (*Prf* 108, 111), 284, 442, 601, 856
simulāre (*Prf* 107), 200
sīs (sī vīs) 778, 787, 982
sōbrius -a -um 1001
sōlācium -ī *n* 643
solēns -entis 198
solēre -itum esse 261, 419
somniāre 697
somniculōsē 622
somnium -ī *n* 738
sonāre -uisse (*Prf* 23)
sonitus -ūs *m* 1062, 1095
spērātus -a -um 676
stabilīre 194
stabilis -e (*Prf* 26)
statūra -ae *f* 444
stolidus -a -um 1028
stultitia -ae *f* 709
stuprum -ī *n* 883, 898, 1016
subditīvus -a -um 497
sub-igere -ēgisse -āctum 1143
sub-parasītārī 515, 993
sub-sequī 550, 551
superāre (*Prf* 33), 235, 656; 709
superbia -ae *f* 709
superum -ī *n* 1001
suppetiae -ārum *f pl* 1106
suprēmus -a -um (*Prf* 57), 831, 1127
sūra -ae *f* 444
sus-cipere -iō -cēpisse -ceptum (*Prf* 78), 230, 1139

T
tabernāc(u)lum -ī *n* 426, 428
tam etsī 977
tēd *abl* 812, *acc* 911
tēlum -ī *n* 251
temptāre 661, 692
terror -ōris *m* (*ante* 1053), 1066, 1079
tetulī (= tulī) 716, 800
thalamus -ī *n* (*Prf* 86)
tībiae -ārum *f pl* (*Prf* 23)
tollere 501
tonāre -uisse (*post* 1052), 1062, 1130
tōnsus -ūs *m* 444
torpēre 335
torulus -ī *m* 144
tragoedia -ae *f* (*Prf* 6), 51, 52, 54
tuba -ae *f* 227
tuī *gen* 284
tūtārī 214, -āre 651
tū-te 746, 747, 795, 796, 816
tūtō *adv* 465

U
ubi *coni* 211, 216, 439, 1061, 1092; u. prīmum 203
usquam 1036
ūsque 143, 253, 645, 679, 715
ūsūra -ae *f* 108, 1135
ūsūrārius -a -um (*Arg* 3), 498, 980
ūsus -ūs *m* (*Prf* 82)
ut (+*perf*) 203, 602, 733, 734
ut (= quōmodo) 104, 136, 196, 662, 744, 745; (= quam) 1062, 1103
ut-cumque 343
uterus -ī *m* 1092
utī (= ut) (*Prf* 29), 214, 573, 598, 691, 909, 1052
utrimque 111, 219, 228, 229, 230
ut-ut 397, 1101

V
vae! (+*dat*) 726, 1057, 1080
vāni-loquus -a -um 379
vānus -a -um (*ante* 186, 248)
vāpulāre 370, 379, 388, 395, 440
vel 917
vēlāre 257
velim 834; 1058
venia -ae *f* 924
verberō -ōnis *m* 284, 344, 565, 1029
vērō *adv* 678, 964
versi-pellis -e 123
vertere -tisse -sum (*Prf* 45, *Arg* 1), 121
vestītus -ūs *m* (*ante* 19), 443, 866
vīn' 769
virtūs -ūtis *f* 925
vitium -ī *n* 402, 811; vitiō vertere 1142
volup est 958, 994
voluptās -ātis *f* 114, 635, 637, 641, 939, 994
vōtum -ī *n* 230, 947
vovēre vōvisse vōtum 947, 966

INDEX NOMINVM

A

Accherūns -untis/**Acherōn** -ontis *m*, fluvius apud Īnferōs; Īnferī 1078

Alcaeus -ī *m*, Argīvus, pater Amphitryōnis 98

Alc(u)mēna -ae *f*, Ēlectryōnis fīlia, Amphitryōnis uxor, quam Iuppiter clam amāvit

Amphitryō(n) -ōnis *m*, Alcaeī fīlius, exercituī Thēbānōrum praefectus Tēleboās vīcit

Argī -ōrum *m*, urbs Peloponnēsī, Amphitryōnis et Alcmēnae patria 98; **Argīvī**, cīvēs 208

B

Blepharō -ōnis *m*, gubernātor nāvis Amphitryōnis 951, 968, 1037

Bromia -ae *f*, ancilla Amphitryōnis 1077

C

Castor -oris *m*, Iovis fīlius, frāter Pollūcis geminus; per eum iūrant fēminae Rōmānae: *ēcastor*

Creōn -ontis/**Creō** -ōnis *m*, rēx Thēbānōrum 194

E

Ēlectryōn -ōnis/**Ēlectrius** -ī *m*, rēx Argīvōrum, pater Alcmēnae 99

H

Herculēs -is *m*, Iovis et Alcmēnae fīlius (*Prf* 100), (483, 1123, 1139), quī īnfāns duōs anguēs manibus suīs necāvit (1103, 1114, 1119); per eum iūrant virī Rōmānī: *hercle*

I

Iūnō -ōnis *f*, fīlia Sāturnī, Iovis coniūnx (932), dea mātrōnārum, per quam Alcmēna iūrat 832; anguēs mīsit quī Herculem īnfantem necārent (*Prf* 103)

Iuppiter Iovis *m*, fīlius Sāturnī, deus summus et rēx caelī (831), quī in fōrmam Amphitryōnis mūtātus Alcmēnam amāvit

M

Mercurius -ī *m*, Iovis fīlius et nūntius; fōrmam Sōsiae gerēns Iovī amantī servit

N

Naucratēs -is *m*, cognātus Amphitryōnis, quī eādem nāve vectus est 849, 854, 860, 1009

P

Persicus, portus P., portus ignōtus unde Amphitryōn ex bellō rediēns nāvem solvit 404, 412, 823

Pollūx -ūcis *m*, Iovis fīlius, Castoris frāter geminus, per quem Rōmānī iūrant: *pol, edepol*

Pterelāus -ī/**Pterela** -ae *m*, rēx Tēleboārum, quem Amphitryōn interfēcit 252, 261, 413, 419, 746

Pudīcitia -ae *f*, dea pudīcitiae 930

S

Sōl -is *m*, deus sōlis, quī cotīdiē quadrīgās suās per caelum agit 282, 422

Sōsia -ae *m*, fīlius Dāvī, servus Amphitryōnis

T

Tēleboae/Tēloboae -ārum *m*, gēns Acarnāniae, hostēs Argīvōrum et Thēbānōrum, quōs vīcit Amphitryōn (*Prf* 71), 101, 205, 211, 217, 251, 414, 418, 734

Tēresia/Tīresiās -ae *m*, coniector Thēbānus caecus 1128, 1145

Thēbae -ārum *f*, urbs in mediā Graeciā sita 97, 677, 1046; *adi* **Thēbānus** -a -um 101, 190, 259, 363, 376, 678, *pl* cīvēs 365

Thessala -ae *f*, ancilla Alcmēnae 770

V

Vulcānus -ī *m*, Iovis et Iūnōnis fīlius, deus ignis et fabrōrum; ignis 341

ISBN 87-997016-7-7